

NOVA ET VETERA

ČÍSLO DEVATENÁCTÉ / V KVĚTNU MCMXVI
V STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ

Bohorodička z vitraje katedrály mansské, XIII. stol.

I

O TOM, ČEHO PŘI UDÍLENÍ SVÁTOSTÍ VŮBEC JEST ŠETŘITI

Aby se toho, co ze starodávných ustanovení katolické Církve a z dekretů posvátných kanonův a nejvyšších velekněží o ritech a ceremoniích svátostných v této knize se předpisuje, s náležitou bedlivostí a svědomitostí šetřilo a všude věrně se to zachovávalo, dříve všeho sluší věděti a na zřeteli míti, co svatosvatý Sněm Tridentský v sez. VII. kanonu 13. o obřadech těch ustanovil, těmito slovy:

„Řekl-li by někdo, že přijatými a schválenými obřady katolické Církve, při slavném udílení Svátostí užívanými, dovoleno jest pohrdnouti, nebo že přísluhovatelé bez hříchu mohou libovolně jich opomíjeti nebo kterýkoliv pastýř církví v nové jiné je zaměnití, proklet buď.“

Poněvadž tedy v Církvi Boží nic není světějšího neb užitečnějšího a nic vznešenějšího nebo více božského než svátosti k spasení lidského pokolení od Krista Pána usta-

RITUALE ROMANUM, I.

novené, farář neb kterýkoliv jiný kněz, jemuž přísluhovati jimi náleží, ať toho na prvním místě jest pamětliv, že svaté věci jsou mu svěřeny a že má v každé téměř okamžení připraven býti, aby tuto svatou službu vykonal.

Pročež toho neustále bude dbáti, aby bezúhonně, cudně a zbožně byl živ: neboť Svátosti sice od nečistých se neposkvrní, aniž špatní udělovatelé zabrání jejich účinkům, ale ti, kteří nečistě a nehodně je udělují, dopouštějí se provinění, jež věčnou smrt má v zápětí. Byl-li by tedy sobě kněz smrtelného hříchu vědom (čehož nedopouštěj Bůh), neopovažuj se k udílení Svátostí přistupovati, leč by dříve v srdci se kál; ale měl-li by na blízku zpovědníka a čas a místo tomu dovolovaly, náleží se zpovídati.

Ať v kteroukoliv hodinu denní nebo noční jest volán k udílení Svátostí, nikterak neodkládej s vykonáním své povinné služby, zejména, když potřeba jest naléhavá. A proto často bude lidu napomínati, jak se k tomu chvíle naskytne, aby, když posvátné přísluhy jest potřebí, co nejdřív ho zavolali, nijak se neohlížejíce na dobu nebo na jakékoliv nepohodlí.

A sám, dříve než k takovéto přísluze přistoupí, chvílku se oddá, bude-li kdy, modlitbě a rozjímání posvátné věci, kterou má konati, a prohlédne si a přečte, jak stačí čas, řád k jejímu udílení a ceremonie.

Při udílení každé Svátosti oděn buď rochetou a na ní štolou té barvy, jaké žádá rítus té Svátosti, leč by při Svátosti pokání okolnost neb obyčej neb místo někdy jinak chtěly.

Přibere též jednoho aspoň, má-li, nebo více klerikův, jak řád místní a té svátosti bude žádati, slušného zevnějšku a též superpellicí oděné.

Dbáti bude také, aby posvátné náčiní, šaty, roucha, plátna a nádoby k přísluze byly neporušeny, stkvoucí a čisty.

Při udílení Svátostí bedlivě vyloží, kde to snadno moc, užívání a užitek, a význam ceremonií, jak přikazuje Sněm Tridentský, z učení svatých Otcův a Římského Katechismu.

Když některou svátost udílí, každé slovo k formě a přísluze její náležící vyslovovati bude pozorně, zřetelně a nábožně a jasným hlasem. Podobně i jiné modlitby říkati bude zbožně a svědomitě; a nebude snadno důvěřovati paměti, jež obyčejně selhává, ale všecko říkati bude z knihy. Též ostatní ceremonie a obřady tak důstojně a vážně bude konati, aby kolemstojící povznesl k přemýšlení o věcech nebeských a k pozornosti je přivedl.

K přísluze se chystaje, pilen buď věci, kterou má konati, a s nikým nemluv o věcech, které k ní nenáleží; a na samu přísluhu snaž se upřenu míti pozornost skutečnou neb aspoň chtěnou, s úmyslem činiti, co tím činí Církev.

Též toho se pilně vystříhá, aby při udělování svátostí nevymáhal nebo nepožadoval něčeho za jakoukoli příčinou nebo záminkou, přímo nebo nepřímou; ale zadarmo přisluhuje a co nejvíce bude vzdálen všelikého domnění simonie nebo lakomství, nad tož prohřešení. Když však věřící po vykonání svátosti sami od sebe iako almužnu nebo

z nábožného úmyslu mu něco dávatí budou, to dle místního zvyku smí přijmouti, leč by se biskupu jinak vidělo.

Věřícím cizí farnosti nebude udělovati svátostí, leč z nezbytné příčiny nebo ze svolení farářova nebo biskupova.

Všech pak, kteří svátostí přijímají, na vhodném místě a ve vhodný čas napomene, aby odložili marné řeči a vzezření a chování nepříslušné a zbožně a vroucně byli pozorní svátostí a s náležitou úctou je přijímali.

Tuto knihu Rituále (kde bude třeba) vždy při službě bude míti s sebou a ritův a ceremonií v ní předepsaných be-
vě bude šetřiti.

Ostatně v této knize předepsány jsou jen obřady těch svátostí, jichž udílení přísluší farářům, totiž křtu, pokání Eucharistie, posledního pomazání a manželství. Zbývající dvě svátosti, biřmování a kněžské svěcení, náležíce biskupům, mají své obřady předepsány v Pontifikále. A to, co o nich a o jiných svátostech věděti, zachovávatí a učiti mají faráři, vážiti možno dílem z jiných knih, dílem zvláště z Římského Katechismu. Zde totiž jen téměř o těch věcech jednati žádá důvod ustanoveného díla, které k obřadům těch pěti svátostí náleží.

Posléze každý, kdo povinen jest svátostmi přisluhovati, měj potřebné knihy k úřadu jeho příslušející a zejména ty, ve kterých se zapisují pro budoucí paměť rozličné funkce parochialní, iakož na konci tohoto Rituále.

III

O SVÁTOSTI POKÁNÍ

Svátost Pokání ustanovil Kristus Pán, aby ti, kteří po křtu svatém padli, v milost Boží znovu mohli býti uvedeni, i jest jí tím pilněji posluhovati, čím častěji se jí užívá a čím více věcí se vyžaduje k řádnému a hodnému jejímu výkonu a přijetí. K platnosti třeba jest trojího: látky, formy a přísluhovatele. Látkou nepřímou (*materia remota*) jsou hříchy, látkou přímou (*materia proxima*) jsou úkony kajícíkovy, skroušenost totiž, zpověď a zadostučinění. Formou jsou slova rozhřešení: *Ego te absolvo* (Já tě rozhřešuji) atd. Přísluhovatelem pak jest kněz, mající moc rozhřešovati buď řádnou nebo delegovanou. Avšak hrozí-li nebezpečí smrti a není-li schváleného zpovědníka, smí kterýkoli kněz od všelikých censur a hříchů rozhřešiti. Na přísluhovateli požaduje se také dobrého života, vědomosti

RITUALE ROMANUM, III.

a opatrností, s pečetí tajnosti zpovědi pod přísným ustavičným mlčením. Jest však zpovědníkům s všelikou péčí se snažiti, aby i jiným, co k této svátosti jest užitečno, byli co nejlépe vyzbrojeni.

Zvláště mějž na paměti zpovědník, že bere na sebe osobu soudce i lékaře, a že zároveň božské spravedlnosti i milosrdenství přísluhovatelem od Boha jest ustanoven, aby jakožto rozhodčí mezi Bohem a lidmi o Boží čest i duší spásu pečoval.

Aby tedy správně usouditi mohl, rozlišuje neduh od neduhu, a jakožto zkušený lékař duševní nemoci opatrně vyhojiti a příhodné na každou léky určiti uměl, snažiž se k tomu co možná největší vědomosti a opatrnosti, jak vytrvalými modlitbami, tak z osvědčených autorů zejména z *Katechismu Římského* a z moudrých rad osob zkušených sobě získati.

Povinen jest znáti věci a censury Stolicí Apoštolské a svému Ordinariovi vyhražené a vlastní konstituce příslušného chrámu, a jich pilně dbáti.

Také se přičiní, aby všecku nauku o této Svátosti řádně znal, i jiné věci k řádnému jejímu přísluhování potřebné. V tomto pak přísluhování povede si, jak dále jest předepsáno.

ŘÁD, DLE NĚHOŽ SE PŘISLUHUJE SVÁTOSTÍ POKÁNÍ

Když kněz jest volán, aby vyslechl zpověď, ukaž se ochotným a úslužným, a prvé než k výsledku přikročí, dosti-li pokdy, vzývej Boha nábožnými modlitbami za přispění, aby svátost tato řádně a svatě byla vykonána.

Zpovědi vyslychejž v chrámě, nikoli v soukromých domech, leč z rozumné příčiny, a tehdy dbejž, aby to bylo na místě slušném a otevřeném.

V kostele měj na přijímání svatých zpovědí stolicí zpovědní, jež budiž na otevřeném, viditelném a vhodném místě kostela, s mříží mezi kajícím a knězem.

Na sobě mějž rochetu a štolu barvy fialové, jak doba nebo místní obyčej toho žádá.

Kající, bude-li třeba, budiž napomenut, aby přistoupil s ponížeností mysli i zevnějšku, jak se sluší, a přiklekná křížem se poznamenal.

Potom zpovědník otaž se ho po jeho stavu, není-li jinak znám, a kdy se naposledy zpovídal, a zda vykonal uložené pokání; zda řádně a úplně se jindy zpovídal; zda svědomí své, jak jest povinen, dříve pilně zpytoval.

Víže-li kající nějaká censura nebo věc vyhražená, od níž nemá sám moci rozhřešovati, nedá mu rozhřešení, leč až by se mu dostalo od představeného povolení.

Pozná-li zpovědník, že kající nezná základů víry křesťanské, jak na jeho osobu jest přiměřeno, poučí jej, jest-li

kdy, stručně o člancích víry a jiných věcech, jichž znáti ke spasení jest potřebí, a z neznalosti ho pokáře a napomene, aby se jim bedlivě naučil.

Potom ať kající říká obecné vyznání, latinsky neb lidovou řečí, totiž *Confiteor* atd., nebo aspoň ať užije těchto slov: *Zpovídám se Bohu všemohoucímu, a tobě, otče*. Po té ať vyznává se ze svých hříchů, s přispěním kněze, kdykoli toho třeba, kterýžto zpovídajícího nebude kárati, leč až se vyzpovídá, jak bude řečeno, a také nebude se ho vyptávat, leč by třeba bylo něčemu lépe rozuměti; pročez dodá mu důvěry a vlídně mu vštípí, aby ze všech hříchů svých řádně a úplně se vyznal, nechaje pošetilé ostýchavosti, která některým brání, že ďáblem pokoušení hříchů svých vyznati se neosmělují.

Neudal-li kající počtu, druhů a okolností hříchů, jež vyložiti dlužno, kněz se ho opatrně otaž. Ale varujž se, aby zvědavými nebo zbytečnými otázkami někoho nezdržoval, zvláště mládež, nebo i jiné, vyptáváje se neopatrně na to, čeho neznají, aby nebyli pohoršení a tím hřešiti se nenaučili.

Posléze vyslechnuv zpověď, uváží velikost a množství hříchů, jichž se kající dopustil, podle jejich tíže a stavu jeho, vhodně jej s otcovskou láskou pokárá a napomene, jak toho potřebu uvidí, a k lítosti a skroušenosti účinnými slovy jej přivéstí se přičiní a k života nápravě a lepšímu zřízení povzbudí a dá mu na hříchy léky.

Na konec uloží mu spasitelné a příhodné dostiučinění, jak duch a prozíravost mu vštípí, maje zření na stav, po-

měry, pohlaví a věk, jakož i způsobilost kajících. A přihlížež, ať za hříchy těžké neurčuje pokání příliš lehkých, aby snad, přimhuřuje oči nad hříchy, nestal se cizích hříchův účastným. To pak mějž na očích, aby dostiučinění nebylo jen na přispění k novému životu a lékem od nemoci, ale také trestem za hříchy minulé.

Proto pečujž, seč jest, aby ukládal pokání, jež jsou protivami hříchů, jako lakomcům almužny, chlípníkům posty nebo jiná trýznění těla, pyšným úkony pokory, zahálčivým nábožná cvičení. Příliš zřídka nebo pozdě se zpovídalícím nebo do hříchů snadno zase klesajícím nejužitečnější bude poraditi, aby často, třebaš za měsíc nebo v určité svátky se zpovídali, a záhodno-li, přijímali.

Pokání peněžitých zpovědníci neurčujtež sobě samým, aniž od kajících něčeho jako odměnou za svou službu žádejte nebo přijímejte.

Za hříchy tajné, byť i sebe těžší, veřejného pokání neukládejtež.

Hlediž však bedlivě kněz, kdy a komu rozhřešení jest uděliti či odepříti nebo odložiti, aby nedával rozhřešení těm, kteří takového dobrodiní jsou neschopní, jako ti, kteří nejeví nijakých známek lítosti, kteří nechťejí záští a nepřátelství odložiti nebo cizích věcí vrátiti, když mohou, nebo nejbližší příležitosti ke hříchu se vystříhati nebo i jinak hříchů zanechatí a života svého polepšiti; nebo těm, kteří dali veřejně pohoršení, dokud veřejně neučiní zadost a pohoršení nezmaří; a též těm rozhřešení nedávejž, jichž hříchy vyšším jsou vyhrazeny.

Zpovídá-li se však někdo v nebezpečí smrti, jest mu dáti rozhřešení ode všech hříchův a censur, ať jakkoliv vyhražených (přestáváť tehdy všeliká výhrada); ale dříve ať učiní zadost, může-li, komu jest povinen; a pomine-li nebezpečí a přikázáno mu jest z nějakého důvodu aby se dostavil k vyššímu představenému, na něhož jinak se mu bylo o rozhřešení obrátiti, jakmile bude moci, ať opravdu se k němu dostaví, a co mu bude uloženo, vykoná.

Pozbude-li nemocný při zpovědi, nebo i ještě než započne, hlasu nebo řeči, pokusiž se kněz pokyny a znameními pokud možná hříchy kajícíkovy poznati; a pozná-li je ať jakkoliv podle rodu nebo podle druhu, nebo ukáže-li nemocný sám nebo skrze jiné aspoň touhu se zpovídati, jest mu dáti rozhřešení.

Mějž dále na paměti kněz, že nemocným nenáleží ukládati pokání těžkého neb namahavého; ale budiž jim toliko udáno, jaké mají ve vhodný čas, zotaví-li se, vykonati. Zatím podle tíže nemoci budiž jim uložena nějaká modlitba nebo lehké dostiučinění, a když je příjmou, dáno jim budiž rozhřešení, jak bude třeba.

FORMA ROZHŘEŠENÍ

Chtěje tedy kajícíka rozhřešiti, když mu byl dříve uložil spasitelné pokání a on je přijal, nejprve řekne:

Smiluj se nad tebou všemohoucí Bůh a odpustiž hříchy tvé a přivediž tě k životu věčnému. Amen.

Potom zdvihne pravou ruku ke kajícíku a říká :

Prominutí, rozhřešení a odpuštění hříchů tvých uděl tobě všemohoucí a milosrdný Hospodin. Amen.

Pán náš Ježíš Kristus tebe rozhřeš; i já z moci jeho tebe rozhřešuji od všelikého pouta exkomunikace, suspense a interdiktu, pokud mohu a ty potřebuješ. Potom já tebe rozhřešuji od hříchů tvých ve jménu Otce ř, i Syna, i Ducha Svatého. Amen.

Jest-li kajícík laik, vypouští se slovo *suspense*.

Umučení Pána našeho Ježíše Krista, zásluhy blahoslavené Marie Panny a všech Svatých, cožkoliv dobrého jsi vykonal a zlého vytrpěl, buďtež tobě na odpuštění hříchův, na rozmnožení milosti a na odměnu životem věčným. Amen.

Při zpovědích častějších a kratších možno pominouti *Smiluj se, atd.* a stačí říci *Pán náš Ježíš Kristus, atd.* jako nahoře až po slova: *Umučení Pána našeho, atd.*

Nutí-li k tomu nějaká vážná potřeba v nebezpečí smrti, může zkrátka říci:

Já tě rozhřešuji ode všech klateb a hříchů, ve jménu Otce ř, i Syna, i Ducha svatého. Amen.

IV

O NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI OLTÁŘNÍ

Velikou a bedlivou péči jest sice míti ke všem Církve katolické Svátostem, aby se nábožně a svatě konaly, ale zvláště při udílení a přijímání nejsvětější Svátosti Eucharistie, nad niž nic důstojnějšího, nic světějšího a podivnějšího nemá Církev Boží, an v ní se chová zvláštní a největší dar Boží a sám všelike milosti a svatosti zdroj a původce Kristus Pán.

Farář tedy největší píli obrátíž na to, aby jednak sám s velebnou tou Svátostí s náležitou důstojností a příslušným kultem si počínal, ji opatroval a jí přisluhoval, jednak aby i lid jemu svěřený nábožně ji ctil, svatě a často přijímal, zejména o větších slavnostech roku.

Proto bude lidu častěji napomínati, s jakou přípravou a s jak velikou zbožností a vroucností a též pokorným zevnějškem k té božské Svátosti jest přistupovati: aby nej-

RITUALE ROMANUM, IV.

dříve svátostně se vyzpovídali a všichni aspoň od půl noci jsouc lačni a klečíce na obou kolenou Svátosti pokorně se poklonili a uctivě ji přijali, mužové co možná oddělení od žen.

Kromě toho budtež přijímající napomenuti, aby, požitíce Svátost, neodcházelí hned z kostela nebo nemluvili, a aby se nerozhlíželi hned těkavým zrakem nebo neplivali, aniž hned říkali modlitby z knížky, aby způsob Svátosti nevypadla jim z úst, ale aby s náležitou zbožností prodleli chvílku na modlitbě, děkující Bohu za tak neobyčejné dobrodiní a též za přesvaté umučení Páně, na jehož památku toto tajemství se slaví a přijímá.

Také toho jest dbáti, aby vždycky několik částek posvěcených v počtu, který by stačil na přijímání nemocných i jiných věřících, chováno bylo v pyxidě z pevné a pěkné hmoty a čisté a víkem dobře zavřené, bílou rouškou zahalené a ve svatostánku dle okolností vyzdobeném zamčené.

Svatostánek, záclonkou pěkně zastřený a všeho jiného prázdný, ať stojí na oltáři hlavním nebo i na jiném, jenž by úctě a kultu velebné té Svátosti příhodnějším a slušnějším se zdál; tak aby jiným posvátným úkonům neb obřadům církevním nijak se nepřekáželo. Před ním ať svítí ve dne v noci ustavičně několik lamp neb aspoň jedna; a dbáti bude farář, aby všecko, co ke kultu té Svátosti ustanoveno, v bezúhonnosti a čistotě bylo a se zachovávalo.

Částky Nejsvětější Eucharistie často bude obnovovati. Hostie pak čili částky, které mají býti posvěceny, budtež

vždy čerstvy; a když je posvěti, nejdříve starší nechť rozdá nebo požije.

Věřící všechny jest připouštěti k svatému Přijímání, vyjma ty, kterým ze zákonitého důvodu se brání. Odepřítí náleží osobám veřejně nehodným, jako jsou vyobcovaní nebo klatbou stížení a zjevní hanebníci, jako nevěstky, souložníci, lichváři, čarodějníci, hadači a rouhači a jiní toho druhu veřejní hříšníci, leč by se poznalo, že se kají a polepšili se a napravili veřejné pohoršení.

Tajné hříšníky, žádají-li v soukromí a pozná-li, že se nepolepšili, zamítne; nikoli však, žádají-li veřejně a bez pohoršení minouti jich nelze.

Kromě toho pomateným nebo šilencům není dovoleno podávati; jen mají-li někdy jasné chvílky a jeví-li nábožnost, možno jim podati, pokud v tom stavu trvají, není-li žádného nebezpečí zneuctění.

Tak i těm, kteří pro útlý věk nemají ještě poznání a chápání této Svátosti, přísluhovati jí nenáleží.

ŘÁD UDÍLENÍ SVATÉHO PŘIJÍMÁNÍ

Dříve než kněz nejsvětější Eucharistií přísluhuje, dlužno jest, by posvěceno bylo hostií čili částek, dle množství lidu. Na slušné a příhodné místo vystaví se nádobka, neb několik, s vínem a vodou na purifikaci (zapítí) těm, kteří budou Svátost přijímati, a před ně se prostře bílé plátno. Kněz umyje si ruce a obleče se rochetou a na ni štolou

barvy officia na ten den připadajícího a předcházen klerikem neb jiným sluhou přistoupí k oltáři, na němž jsou rozžaty voskovice, s rukama sepiatýma, a poklekna napřed i potom, vyjme ze svatostánku pyxidu, postaví ji na korporále a otevře. Sluha kleče na rohu epištolním říká jménem lidu obecnou zpověď: *Confiteor Deo omnipotenti*, atd.

Potom kněz opět poklekne a s rukama sepiatýma na prsou obrátí se k lidu (dbaje, aby se zády neobrátil k Svátosti) a na rohu evangelním říká:

Smiluj se nad vámi všemohoucí Bůh a odpustiž hříchy vaše a přiveď vás k životu věčnému. R. Amen. A dodává: Prominutí, rozhřešení † a odpuštění hříchů vašich uděl vám všemohoucí a milosrdný Pán. R. Amen.

Říkaje *Prominutí*, atd., pravou rukou v podobě kříže žehná ty, kteří budou přijímati.

Potom se obrátí k oltáři, poklekne, levou rukou vezme pyxidu a dvěma prsty, palcem a ukazováčkem, vyjme Svátost a pozdvihne; a obrátě se k lidu vprostřed oltáře, říká jasným hlasem:

Ejhle, Beránek Boží, ejhle, kterýž snímá hříchy světa. A ihned dále: Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdravena bude duše má; a toto říká po druhé a po třetí; formy té jest užití, i když se přijímání udílí ženě.

Potom přistoupí k podávání, začínaje od těch, kteří jsou na straně epištolní; ale dříve, podávati-li jest kněžími nebo

jiným z kléru, podává se jim klečícím na stupních oltáře nebo možno-li to bez obtíží, ať jsou před mříží oltářní, oddělení od laiků. Kněží pak přijímejtež se štolou.

Kněz podávaje každému Svátost a dělaje jí znamení kříže nad pyxidou říká při tom:

Tělo Pána našeho Ježíše Krista ochraňuj duše tvé do života věčného. Amen.

Když podá všem, vrátí se k oltáři a říká:

Ó svatá hostino, kterouž Kristus se požívá, obnovuje se památka jeho umučení, mysl naplňuje se milostí a budoucí slávy dává se nám záruka. V čas velikonoční a po oktávu Božího Těla přidává se: Alleluja.

V. Chléb s nebe dal jsi jim. V čas velikonoční a po oktávu Božího Těla Alleluja.

Sluha odpoví: *Všelikou rozkoš v sobě mající. V čas velikonoční a po oktávu Božího Těla přidává se Alleluja.*

Potom kněz říká:

V. Pane, vyslyš modlitbu mou.

R. A volání mé k tobě přijď.

V. Pán s vámi. R. I s duchem tvým,

R. Modleme se.

Modlitba.

Bože, jenž jsi nám v podivné Svátosti památku umučení svého zůstavil, uděl, prosíme, abychom svatá tajemství těla tvého a krve tvé tak ctili, bychom ovoce tvého vykoupení stá-le v sobě zakoušeli. Jenž jsi živ a kraluješ s Bohem Otcem v jednotě Ducha Svatého Bůh, po všechny věky věkův, R. Amen.

V čas velikonoční říká se modlitba:

Vlej nám, Pane, ducha své lásky a ty, kteréž jsi svátostmi velikonočními nasytil, svou milostivostí učiň svornými. Skrze Pána našeho Ježíše Krista Syna tvého, jenž s tebou živ jest a kraluje... R. Amen.

Dříve než Svátost uloží, bedlivě si všimne, nepřichytil-li se mu nějaký drobeček na prsty, aby jej setřel do pyxidy, a potom omyje si prsty, kterými se dotýkal Svátostí, a purifikatoriem utře; abluci pak požije, má-li po Mši, nebo dá požití těm, kteří přijímali, nebo ji aspoň vleje do sakramentária. Po té poklekne a uloží Svátost do svatostánku a zamkne.

Potom pozdvihne oči, rozepne, pozdvihne a sepne ruce, a hlavu skláněje ke kříži říká:

Požehnání Boha všemohociho, a obrátě se k lidu a jednou toliko žehnaje říká dále: Otce †, i Syna, i Ducha svatého sestoupiž na vás a zůstaň vždycky. R. Amen.

A tak žehná kněz těm, kteří přijímali, jak mimo Mši, tak přede Mši a po Mši.

Při Mši však náleží podávati lidu hned po přijímání kněze sloužícího (leč by někdy z rozumné příčiny bylo je odložití až po Mši), poněvadž modlitby, jež se říkají ve Mši po přijímání, vztahují se netoliko na kněze, ale též na jiné přijímající. — Proto kněz poživ nejsvětější Krev, dříve než se očistí, vloží částky posvěcené do pyxidy, nebo málo-li jich přistupuje, na patenu, leč by už dříve bývaly byly vloženy do pyxidy; a poklekne, co ministrant říká Confiteor, jak bylo řečeno. Potom obrátě se k lidu, na rohu evan-

gelním říká : *Smiluj se nad vámi* a další, a způsobem již řečeným podává Eucharistii přistupujícím, začínaje od sluhův oltářních, chtějí-li přijímati. Podav všem vrátí se k oltáři, nic neříkaje, nedává jim požehnání, poněvadž je bude dávat na konci Mše. Potom říká potichu : *Co jsme ústy přijali* atd., jak jest v Missále, očistí se a doslouží Mši. Přihodí-li se, že hned po Mši někteří si žádají svatého přijímání, kněz jim podá oděn ještě planetou, týmž způsobem, jak bylo pověděno.

O PŘIJÍMÁNÍ VELIKONOČNÍM

Dbej farář toho, aby v době postní sám neb skrze jiné kazatele včas lidu ohlásil ustanovení Sněmu Lateránského, slaveného za Innocence III., jež takto zní:

„Každý věřící obojího pohlaví, jakmile dospěje let rozeznávání, aspoň jednou za rok zpovídej se vlastnímu knězi věrně ze všech hříchů svých a uložené pokání snaž se, seč jsi, vykonati, a alespoň o Velikonocích uctivě přijímej Svátost Eucharistie, leč by snad na radu vlastního kněze z nějaké rozumné příčiny za dobré uznal na čas přijímání jejího se zdržeti; sice budiž zakázán mu přístup do chrámu a po smrti odepřen mu křesťanský pohřeb.“

Aby tedy tento spasitelný dekret koncilu neporušitelně byl zachován, farář měj sepsána jmena svých farníků, a kteří v ten čas nebyli u Přijímání, a po oktávě velikonoční ty, kteří na své spasení nepamatujíce několikerého napomenutí neposlechli, ohlásí svému biskupu.

Též se farář přičiní, co na něm jest, aby v samý den přesvatého Hodu Božího přijímali, a sám v ten den, není-li zákonitě zabaven, podávati bude věřícím své farnosti tuto Svátost. Věřící z farnosti cizí vrátí k jejich faráři, kromě poutníkův a pocestných a těch, kteří pevného bydliště nemají, kterýmžto svaté přijímání udělí, přistoupí-li k němu řádně připraveni; nebo kde takový jest obyčej, pošle je k faráři chrámu katedrálního, V ostatním pak zachová to, co v knize o stavu duší, jak o tom níže, jest předepsáno.

Též nemocným farníkům, byť i mimo ony předepsané dny velikonoční byli přijímali tuto Svátost, ve dnech velikonočních ji přinese a udělí.

Svatý Gervás z vífraje kathedrály mansské,
XII. stol.

UTRPENÍ SVATÉ AFRY A HILARIE
A DRUŽEK

Když císař Dioklecian zuřivě křesťany pronásledoval, žil ve rhétské obci Augustě biskup Narcis. Nevěda na útěku, kam se uchýlití, vešel se svým jáhnem Felixem k nevěstce Afře. Ta vidouc přicházeti ušlechtilé muže má za to, že to jsou necudníci. I chystá večeři a vše, co dle zvyku se svými třemi dívkami vždy dělávala. Leč biskup přistupuje ke stolu, jal se modlití a žalmy pěti, čehož Afra nikdy neslyšela ani neviděla. Udivena jsouc jala se vyzvídati, kdo to jest. I řečeno jí, že jest to biskup. I padla mu ihned k nohám díc: Pane, nehodna jsem, a není v této obci ženy nadě mne hanebnější. Svatý Narcis odpovídaje jí, řekl: Spasitel můj nemohl býti poskvrněn dotykem ženy nejhanebnější, poněvadž jeho svatost všecku špínu smyla a očistila. Špína poskvrněná nemohla zneuctíti jasu Páně. Neboť jakmile světlo s nebe přichází a třpyt sluneční po zemi serozlívá, tu nečistý z bláta vyzdvižen bývá. Pročež i ty, dcero, přijmi v sebe světlo víry, abys očištěna jsouc ode všeho hříchu mohla se radovati, že smíš vstoupiti do věčné radosti. Afra mu řekla: Napáchala jsem tolik hříchů v těle svém, že ani vlasů na hlavě mé není tolik. Jak mohu

býti od tak veliké špíny obmyta, když jsem více hříchů napáchala než jest na mé hlavě vlasů? Odvětil Narcis biskup: Jen věř a dej se pokřtíti, a spasena budeš. Tu Āfra volajíc děvky své, řekla jim: Onen člověk, jenž k nám přišel, jest biskup křesťanský. A řekl mi: Uvěříš-li v Krista a dáš se pokřtíti, ode všeho hřichu můžeš býti očištěna. Odpovězte, co se vám zdá? Digna, Euprepia a Kumenia řekly: Jsi naší paní! Jestli jsme tě následovaly v nepravostech, proč bychom nešly za tebou k odpuštění hříchů? Jsi hlavou naší, kam jde hlava, tam jest jíti i údům. Za těch rozhovorů se setmělo, a biskup začínaje hymnus pěti Bohu se svým jáhnem Felixem, měl u sebe Āfru a její dívky.

Na úsvitě jali se vyzvědači pátrati u Afry po biskupovi a ptali se: Kdež jsou muži, kteří k tobě vešli? Āfra řekla: Hostila jsem u sebe své milce, a odešli k obětování. Tu ti vyzvědači, kteří přišli, uslyševše slovo „obětování“ a myslíce si, že odešli na kapitolium nebo do chrámu, vytratili se. I zůstal jeden z nich, jenž pravil: Já jsem je poznal; kdož jsem pozdě přišli, křesťané byli, poněvadž všichni znamenali svá čela znamením kříže, na němž jejich Kristus trpěl. Řekla mu Āfra: Ke mně nevěstce že by vstoupili křesťané? Ke mně nepřicházejí leč mně podobní. On však slo-

vům jejím neuvěřil. I odešla Afra k matce své, jménem Hilarii, a řekla jí: Biskup křesťanský přišel ke mně, nevěda, kam to vchází. Celou noc pěl žalmy, rozpínaje ruce své k Bohu svému. Za kuropění shaslo světlo v olejové lampě, i spěšně jala jsem se sháněti po světle. Tu mi řekl jeho jáhen: Nehledej světla, jež možno shasiti, brzo se ti ukáže světlo, kterého uhasiti nelze. I řekl biskup: Sestup s nebe světlo mé, a ukaž tvář svou, a spasení budeme. A v tom šlehl blesk s nebe jako slunce, a třpyt před zahřměním nezmizel, ale tak dlouho zářil, dokud se jitřenka neukázala. A skončiv modlitbu poručil, by se mu odpovědělo Amen. A tu blesk pomalu mizel našemu zraku. Pak jsem se vrhla k jeho nohám a řekla jsem mu: Pane, tuze jsi sobě ublížil, vstoupiv ke mně, vždyť jsem žena hříšnice. A on mi řekl: Kam Bůh moje kroky řídil, tam jsem vešel. Ráno pak k třetí hodině denní, ukázali se mi ti, kteří před svítáním úklady činili, aby jej, až bude odcházeti, zadrželi a zabili. Leč když již vycházel, sešli se ke mně. Já pak je skryla tam, kde mám otýpky dříví složeny, i bojím se, aby na tom místě nepátrali. Ale poručíš-li, paní matko, přivedu je sem, poněvadž mi slíbil a řekl: Učiním tě křesťankou a všechny hříchy ti odpuštěny budou. Slyšíc to máti, velikou radostí naplněna jest

a děla: Dejž to Bůh, aby i mně se tak stalo. A odpovídajíc jí Āfra, řekla: Jakmile se setmí, převedu je sem. Odpovídajíc matka její Hilarie řekla jí: A kdyby se zpěčoval, zapros ho. Když se pak večer přiblížil, prosila světce, biskupa Narcissa, i přestěhoval se k matce její.

Když pán biskup Narcis do domu vstoupil, stala se radost veliká, takže Hilarie držela se tři hodiny nohou jeho a pravila: Zapřisahám tě, pane, i mne očist' od hříchů mých. Tu svatý Narcis jí řekl: Blahoslavena víra tvá, poněvadž dříve než jsi uslyšela slovo pravdy, zasloužila jsi sobě pravdy samy, kterou toužíš z mojí řeči poznati. Leč vidím, že jsi schopna slova Božího, proto ještě dnes začni se postít. A sedm dní se postěte a poslouchajte řeči pravdy. Osmého pak dne budete očištěny ode všeho hříchu a budete takové, jaké jste byly od dětství, nemajíce viny, ni hříchu nějakého. Řekla mu Hilarie: Jak poroučíš! Přiznávám se, co jsme uctívaly, dej nám to, co nyní jest nám ctíti. Řekl jí Narcis biskup: Zřejmo jest tobě, že dobře budeš moci přijmouti, co ctíti máš, když jasně vyložíš, co jsi uctívala. Vylož tedy o svém uctívání. Hilarie odvětila: Rodiče moji byli rodem z Kypru. Přišli odtud s větry posvátnými. A bohyně Venuše nedá se uctívat, leda těmi ženami, jež se zaproda-

ly. A proto jsem svou dceru svaté Venuši zasvětila, aby svaté Venuši sloužila. I svolila jsem, aby v nevěstinci zůstala, doufajíc, že se svým nevěstnictvím zalíbí, a věříc, že mi Venuše bude milostiva, kdyžtě svoji dceru její božské službě zasvětím. Neboť kněží Venušini praví, že čím více milovníků bude mít žena, která Venuši slouží, tím více se Venuši zalíbí.

Slyše to, muž Páně biskup Narcis, zaúpěl a prolévaje slzy pravil k svému jáhnu jménem Felixovi: Povstaň, bratře, a zalkej nad takovým kultem, a prosme Pána, aby tam, kde se rozhojnila nepravost, více se rozhojnila milost. I stalo se, když se modlil k Pánu, aj náhle objevil se před ním jakýsi Egypťan, havrana černější. Všecky jeho vlasy byly sedřeny, byl nah a po celém těle samé mozolovité strupy malomocenství, řečeného elephantiasis; a jal se řvát a mluvit: O svatý biskupe Narcise, co že máš se mnou společného? Co máš činit s mými děvkami, jež jsem měl vždycky ve své čeledi? Pán tvůj miluje čisté duše a čistá těla. Tyhle jsou moje, a jinému nemohou náležeti. Což pak dlím tam, kde čistota panuje? Což pak nalézám místo, kde jest duch čistý? Proč vstupuješ sem, kde jsou poskvrněná těla a poskvrněné duše? Tu svatý Narcis biskup řekl jemu: Poroučím ti, zatracenče, bys odpověděl,

nač se tě ptáti budu. Víš, že pán můj Ježíš Kristus Nazaretský byl pokoušen, bičován, do tváři plván, trnám korunován, posmíván, svázán, smýkán, ukřižován, že zemřel a pochován byv, třetího dne vstal z mrtvých? Odpovídaje démon řekl mu: O kéž by bylo lze nevědět, co právě povídáš. Neboť v hodinu, kdy ukřižován byl, náš kníže prchaje od jeho tváři, vrhl se do chrámu, čímž opona chrámová se roztrhla, poněvadž nemohla snést síly pronásledujícího. Tu zrovna i skály se pukaly, a svatí vstali z mrtvých a viděli, že kníže náš zadržen byl a ohnivými řetězy přivázán. Odpovídaje svatý biskup Narcis řekl mu: A jaké jméno má kníže váš? Démon odvětil: Jeho jméno jest Satan, což znamená počátek smrti. Praví jemu biskup Narcis: Pověz mi, čím zhřešil Pán náš Ježíš Kristus, že tolik trpěl? Odpovídaje démon řekl mu: Nikdy nezhřešil. Praví mu Narcis biskup: A když nikdy nezhřešil, proč tolik trpěl? Odpovídaje démon řekl mu: Nikoli za své, ale za cizí hříchy. Řekl mu biskup Narcis: Nečistý duchu, ústa tvá tě usvědčují. Když tedy víš, že Pán Ježíš Kristus ne pro své hříchy, ale pro cizí trpěl, odstup i od těchto žen, poněvadž trpěl i za ty, jež se utekly k jeho milosti a víře. Démon řekl: Proč učí a poroučí svatý zákon, aby cizího majetku nikdo nebral? Ty, jenž

jsi spravedliv, proč bereš mé věci? Proč bereš duše, jenž jsem já získal? Dí jemu biskup Narcis: Uchvatitel jsi ty a zloděj od počátku, zatracenče a zastaralče, poněvadž i tyto duše jsi od Stvořitele oddělil. Já však tvůrci jeho tvory vracím. Odpovídaje démon řekl mu: I já jsem jeho stvořením. Praví mu biskup Narcis: Vyznal jsi vlastními ústy, že Kristus za hříchy lidí trpěl, jestli tedy nějak za hříchy všech trpěl, tož i za tvé hříchy by trpěl, i vrátil bych tě Stvořiteli tvému. Nyní však poněvadž tak trpěl za hříchy lidí, aby kníže vaše přemohl, spěchej ke knížeti svému. Odvětil mu démon: Proč mi neprojevíš své dobroty a nedáš mi ani jedné dušičky v moc? Rekl jemu biskup Narcis: A dám-li ti duši v moc, co s ní učiníš? Odpovídaje démon řekl jemu: Zabiju ji a získám duši její. Rekl jemu biskup Narcis: Časně ráno tedy přijď. Dám duši v tvoji moc. Řekl jemu démon: A díš mi to při svém pánu, že mi dáš duši v tělo uzavřenou, bych jí získal? Dí jemu biskup Narcis: Při svém Pánu pravím tobě, že ti dám duši v těle uzavřenou, která jí, pije, tráví, spí a bdí. Tu řekl jemu démon: Ej, pak mi rozkaž, bych této noci zůstal zde! Řekl jemu svatý Narcis: Můžeš-li zůstat, zůstaň. Řekl jemu démon: Nebudeš-li rozpínati svých paží k nebi, nepadneš-li na kolena a nebudeš-li pěti žal-

mů pánu svému, mohu zde zůstat. Řekl jemu biskup Narcis: Ať nikdy není po tvé vůli, duchu nečistý! Nejenom já, ale všichni, kdož se mnou jsou, celou noc před Bohem padáme na kolena a modlíme se.

Za toho rozhovoru poručil svatý biskup Narcis, by Afra s matkou a družkami se občerstvily. Ty třásly se nad tím, co byly spatřily. Svatý Narcis však svým napomínáním a modlitbami jich posilnil. Sám však se svatým jáhnem Felixem se neobčerstvil, ale slavil dvoudenní půst, věda, že ráno zase mu bude s démonem zápasiti a potýkati se. Tak minula celá noc, plná modliteb a pění žalmů.

Na úsvitě přišel démon a řekl: Svatý biskupe, buď pamětliv přísahy své, kterouž jsi vyřkl při pánu svém, a dej mi v moc duši, bych její tělo zabil, duši pak samu sobě vzal. Odpovídaje mu Narcis biskup, pravil: I ty mi přisahej při jménu mého Pána, že ihned usmrtíš, koho ti v moc dám, a při té přísaze rci: Nezabiju-li, ať mi poručí Pán, abych se vrátil do pekla, a ihned zabiju toho, koho mi dáš v moc. Odpovídaje démon řekl jemu: Přisahám při tom, který nás přemohl s knížetem naším, že neporučí-li mi Pán, abych odsouzen byl do pekla, ihned zabiju toho, koho mi dáš v moc. Řekl jemu biskup Narcis: Jdi

podle pramene v Julských Alpách, z něhož nikdo nemůže vody pít, ani člověk, ani dobytče, ani šelma pro draka, jenž tam hnízí, a všichni, kdož k prameni přistoupí, umírají jeho dechem. Za tím drakem běž a zabij jej a duši jeho ve svou moc uveď. Tu démon zvolal hlasem velikým: Ó toho biskupa lživého! tož proto jsi mě svojí řečí oklamal, abych svého přítele zabil? Proto jsi mě přísahou zavázal? A přece, nezabiju-li ho, bude mi jíti do pekla. Tu démon odstoupil od tváři svatého Narcisa biskupa a odešel, a zabil draka, a osvobozen jest pramen k užítku lidem až do dnešního dne.

Po mnoho pak dní učil tam svatý biskup slovu Páně, a pokřtil Hilarii s dcerou její Afrou a s dívkami jejími a pokrevenstvím jejím a se všemi příbuznými jejími. I vzdělala Hilarie z domu svého chrám, a posvětil v něm biskup na kněze ujce Afřina, jménem Zosima. Narcis pak sám, když svěcení vykonal, po devíti měsících do Španělska odejel do obce své, jež slove Gerunda, a v té mnoho lidu za tři léta k Bohu přivedl, a po té palmy mučednické se svým jáhnem Felixem dosáhl. Slavné jeho utrpení čte se v následujících slovech: Ovoce jeho učení v Afře se rozhojňuje. A jest tam sídlo svatého biskupa Narcisa a

velebí se tam Kristus, syn Boha živého, až do dnešního dne.

Po nemnoha dnech v těchže rhetských provinciích vzplanulo slavné pronásledování, když již v obci Augustě mnoho křesťanů bylo, takže všichni k obětem byli vlečeni, kdož pro jméno Kristovo rozličnými tresty zastiženi byli. I stalo se, že svatá Afra, o které jsem se zmínil, třeba měla tvář děvky, jako by z nevěstince byla, od pronásledovatel polapena byla. Když byla před soudce postavena, a optal se jí a zvěděl, co byla zač, řekl jí: Oběťuj bohům, neboť lépe jest, abys žila, než abys v mukách zahynula. Afra řekla: Dostí mám hříchů, jež jsem spáchala neznajíc Boha, leč toho, co mi poroučíš, nikdy nehodlám spáchati. Soudce Gaius řekl: Vystup na kapitolium a oběťuj. Afra řekla: Mým kapitoliem jest Kristus. Toho mám před svým zrakem, jemu den ze dne zločiny své a hříchy vyznávajíc. A poněvadž nejsem hodna jemu oběti přinéstí, já sama toužím býti obětována pro jméno jeho, aby mé hříchy obmyty byly tím, že by tělo, jímž jsem zhřešila, tresty trpělo. Soudce Gaius řekl: Poslechni, nevěstko, a oběťuj, neboť jsi cizí bohům křesťanským. Afra řekla: Bůh náš a Pán Ježíš Kristus řekl, že pro hříšníky sestoupil s nebe. Neboť i jeho evangelia praví, že nevěstka

obmyla nohy jeho a odpuštění dosáhla. Nevěstkami a publikány nikdy neopovrhl. Soudce Gaius řekl: Obětuj, abys byla milována od milovníků svých, a jako vždy jsi byla milována, aby tě i nyní měli rádi. A zasypou tě penězi. Afra řekla: Prokletých těch peněz nikdy již nevezmu. Neboť i ty, jež jsem měla, jsem rozdala, poněvadž nebyly z dobrého svědomí. Neboť když někteří moji chudí bratři jich nechtěli vzít, snažně jsem jich prosila, aby je ráčili ode mne přijmouti a by se za mě hříšnou modlili. Odvrhla-li jsem od sebe ty, jež jsem měla, jak možno přijmouti ty, jež jsem již jako špínu odhodila? Soudce řekl: Kristus tě již nemá za hodnu. Bez příčiny chceš bohem svým nazývati toho, jenž tě za svou neuznává. Neboť nevěstka nemůže býti křesťankou. Afra řekla: Zajisté nezasloužím si ani slouti, ani nazývána býti křesťankou. Ale milosrdenství Boží, jež mě soudí nikoli dle mé zásluhy, ale dle své dobroty, mě k tomu jménu připustilo. Soudce řekl: Odkud víš, že tě k tomu jménu připustil? Afra řekla: Že jsem nebyla od Boží tváři odvržena, poznávám z toho, že mi jest dovoleno přistupovati ke slavnému vyznání jména svatého, o němž pevně věřím, že jím dosáhnu odpuštění všech svých vin. Soudce Gaius řekl: To jsou bajky! Raději obětuj bohům, abys skrze ně došla

spásy. Afra řekla: Spásou mojí Kristus jest, jenž vise na kříži lotru vyznávajícímu se blaho rajské přislíbil. Soudce řekl: Obětuj, abych tě před zraky milců tvých, kteří s tebou hanebný život vedli, nedal řetězy bítí. Afra řekla: Nehanbím se pro nic, leda pro své hříchy. Soudce řekl: Již obětuj, neboť protivno mi jest, tolik hodin s tebou státi. Nebudeš-li chtítí, jistě budeš zabita. Afra řekla: Toho zajisté i já si přeji, ač-li přece si zasloužím, abych skrze toto vyznání hodnou se stala klidu dojítí. Soudce řekl: Obětuj, sice tě dám mučiti. Afra dí: Tělo mé, jež zhřešilo, ať všecka muka vytrpí, duše své však neposkvrním oběťmi démonů. Tu soudce nejbídnější vynesl rozsudek: Poroučíme, aby Afra, veřejná nevěstka, která vyznala, že jest křesťankou a nechtěla obětovati, za živa byla upálena.

A hned se jí chopili pacholci a vlekli ji na ostrov v řece Lechu. Tam ji vysvlekli a o kůl uvázali. Ona však pozdvihujíc zraků svých k nebi, modlila se s pláčem a děla: Pane Bože všemohoucí, Ježíši Kriste, jenž jsi nepřišel povolati spravedlivých k pokání, ale hříšníků, jehožto přislíbení pravdiva a zřejma jsou, jenž jsi ráčil říci, že v hodinu, kdy se odvrátí hříšník od nepravostí svých, nebudeš vzpomínati jeho hříchů, přijmi v tuto hodinu umučení mého moje

pokání, a skrze tento oheň pozemský, jenž mému tělu připraven byl, vysvobod mě od onoho ohně věčného, jenž i tělo i duši spaluje. A po těch slovech obložena byla chrastím, a když byl oheň rozdělán, slyšeli její hlas: Díky tobě vzdávám, Pane Ježíši Kriste, jenž jsi mě ráčil přijmouti za oběť pro jméno své, jenž za celý svět v oběť spásy obětován jsi byl na kříži. Tobě, spravedlivý za nespravedlivé, dobrý za zlé, požehnaný za zlořečené, sladký za hořké, čistý od hříchu za všechny hříšníky přináším svoji oběť na věky věkův. A to pravíc vypustila duši.

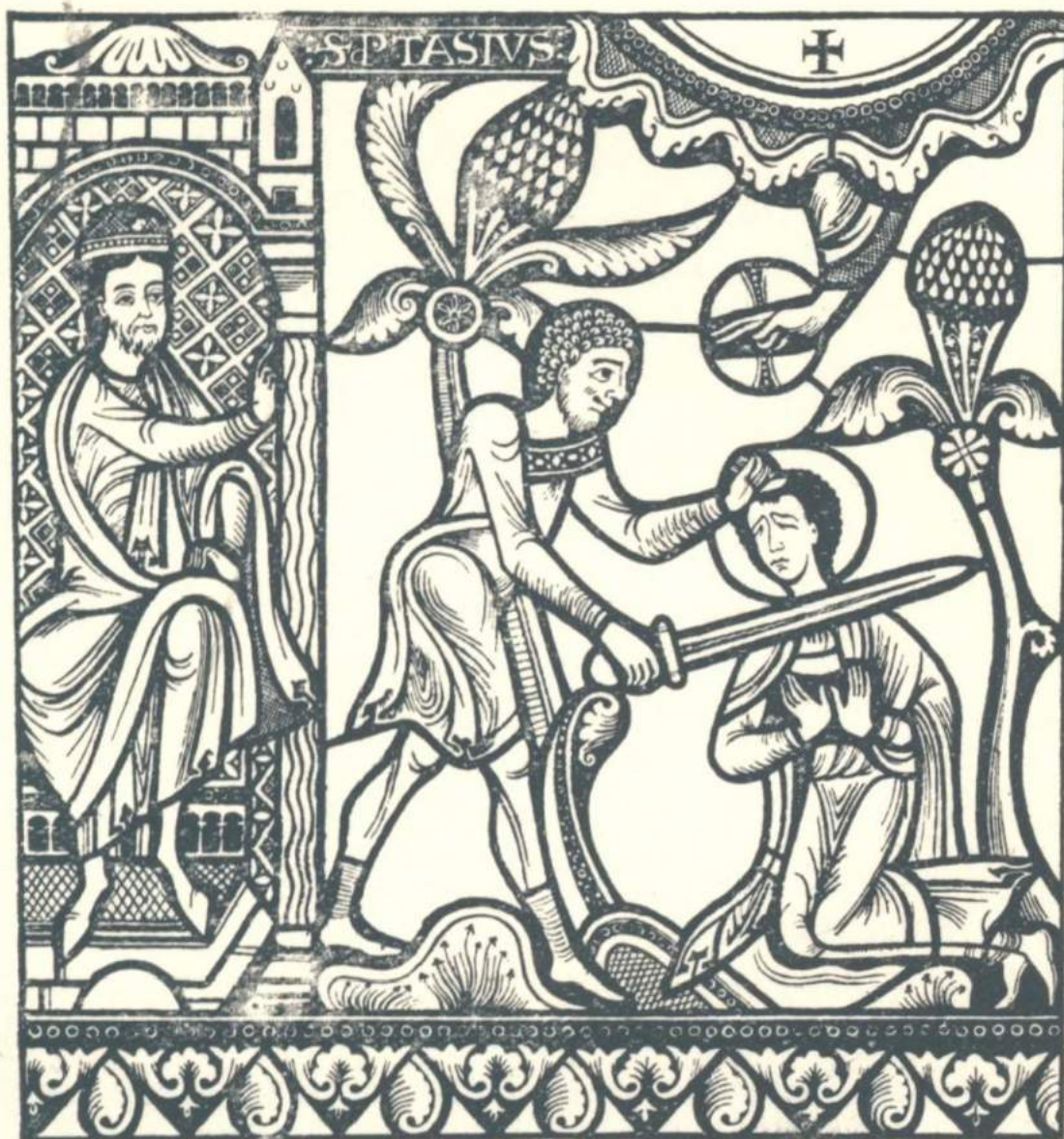
Stály pak na břehu řeky Digna, Eumenia a Euprepia, jež byly jejími děvečkami. I prosily vojínů vystupujících z lodičky, aby je tam převezli. A když je převezli, našli její tělo neporušeno. Hoch pak, jenž s nimi byl, přeplavil se a zvěstoval matce její Hilarii, i přišla v noci s kněžími a vzala tělo její a položila u druhého milníku od obce Augusty do hrobky, kterou pro sebe a pro své postavila, 7. srpna.

I zvěstovali to soudci Gaiovi, a poslal k té hrobce, řka: Běžte a zadržte je, a ukáží-li se vám ochotny obětovati, s poctou je ke mně přiveďte, abych je odměnil v míře největší. Uvidíte-li však, že zatvrzele odporují a žádným způsobem nechtějí svoliti, nacpěte hrobku chras-

tím a zavřete ji za nimi a pak oheň rozdělejte, aby žádná z nich živa neunikla. Jdouce pak vojáci, napřed lichotkami jich pozývali, potom hrozbami doháněli. Ale jak viděli, že všechny společně opovrhly oběťmi, nacpali hrobku chras-tím a senem a suchým trním a zavřeli za nimi, a podloživše oheň, odešli.

A tak se stalo, že téhož dne, kdy pohřbena byla Afra, zároveň s ní i matka její Hilarie a družky dle těla, v Kristu však již sestry Digna, Eumenia a Euprepia zároveň korunu přijaly. A ty, jež jednomyslny byly s ďáblem, spolu i jednomyslny ke Kristu, v nějž uvěřily, s palmou mučednickou přišly. Za kralování Pána našeho Ježíše Krista, jemuž čest a sláva na věky věkův. Amen.

Přeložil Bedřich Konařík.

Z vitraje Sv. Gervase a Protase v kathedrále mansské,
XII. stol.

OČI MLÁDÍ

„On má oči mládí,
on píše verše.“

Veselé ženy windsorské.

PŘEDMLUVA

Moje dnešní úloha jest taková, že se jí mohu zhostiti co nejsnáze. V naší společnosti prý bývá potřebí úvodu ke krásné ženě; ale nikdy jsem neslyšel, že by kdo potřeboval úvodu ku krásné písni. Prósa před poesii jest plným vyrušováním; neboť poesie jest snad jedinou věcí na světě, jež sama sebe vysvětluje. Jedinou možnou předehrou k písni jest mlčení; i přičiním se zde napodobiti krátkost mlčení i jeho tichost.

Sbírka tato obsahuje čtyři nové básně jednoho z těch, jež všichni vážní kritikové nové vrstvy s Shelleyem a Keatsem a ostatními několika velikými odbývají svou frasí o nedokončeném díle. Leč nemluvil bych o něm speciálně, kdyby moderní kritikové přestali se svou nesmyslnou ideou o něčím vlivu; a tento vliv nazývají „školou“ Francise Thompsona. Francis Thompson nebyl školmistrem. Byl

by řekl tak svobodně jako Whitman (a s mnohem srostlejší filosofií): „Chci od vás, abyste všemu dopřáli volnosti, jako já jsem dopřál.“ Moderní svět má tuto manii s plagiátstvím, protože moderní svět nemůže pochopiti ideje společenství. Myslí, že lidé nezbytně ideje kradou; nechápe, že lidé mohou je míti společny. Svatí nenapodobili druh druhá; studovali Napodobení Krista. Právě náboženství jest to, ve kterém ti neb oni dva samotáři náhle vyřknou v téže chvíli totéž. Bylo by tedy mylné, dávatí této sbírce vzezření, jako by byla inspirována svým nejznamenitějším příspěvcem. Dlužno zajisté, aby drobná lyrika této knížečky brána byla individuálně, i od těch, kteří by ji měli za mystickou. Rozmanitost blížící se k podivínství jest známkou shromážděných bardův.

Vezměte třebaš p. Columův tvrdý a prostý převod drsných starých irských veršů :

„Ó ženo, ladá jako labuť,
Pro tebe umírati nebudu.“

Jako Fitzgeraldův Omar a všecky dobré překlady, zůstává člověka v podivu, byl-li i originál tak zdařilý; ale Angličanu tato známka jest nejen jedinečnou, ale téměř nepřátelskou. Jest to tvrdost skutečného Ira, jež byla tak obratně skryta pod měkkostí předvedeného Ira. Slova jsou sta let stará, myslím; přicházejí zdávného Irska mohyl a padlých králů; a přece slova ta mohla by býti řečena některým moderním rekem Bernarda Shawa některé jeho

moderní rekyni. Krátká, holá slova, hrdý duch pohanský jsou jistě jak jen což vzdáleny hýřivé pokory Francise Thompsona.

Mají-li tito spisovatelé nějaké opravdové pojítko, jest to jistý instinkt pro kontrast mezi jejich formou a látkou. Všecky básně jsou formou krátké a zároveň thematem obsáhlé. Připomínají živé illuminace mužného století třináctého, kdy umělci vtlačovali kosmické katastrofy do koutku začáteční písmeny; kdež nalezneme maličký obrázek Potopy nebo hořících měst bojiště. Jedna ze zvláště krátkých básní vidí vesmír převrácen a dobré anděly přemoženy. Jiná báseň vidí pouliční malé prodávče novin na Fleet Street, vykřikující zprávy o konci světa a o strašném návratu Boha. Spisovatelé tito nevědomě snažili se vytvořití báseň obsáhlou jako zjevení, ale zatím jest krátká skoro jako hádanka. A ačkoli Francis Thompson sám byl poněkud v alžbětinské tradici rozpravnosti a duchaplnosti, uměl napsati zvláštní řádky, které jsou zvláštními básněmi o sobě: —

„A nač potřebí ti černých stanů tvého kmene,
Srdce mého červený když pavillon ti kyne?“

Středověký illuminátor byl by dychtivostí vyskakoval ze svých sandálů, maje toto ilustrovati.

G. K. CHESTERTON.

Francis Thompson:
POHRŮŽKA SLZÁM

*Nevylévejtež těch dešťů vlhké tvé
oči, Krásko moje, hrozím nesměle :
nečiň, Sladká, nečiň tak.
Žal zvláštní jistě tebe neděsí,
leč smutné, pochybné to počasí
nás zachmuřuje oba dva.
Na známé ty oči pohlédna,
mé duše kapitán, jenž zkušen jesti v povětrí,
ach běda ! jaké předtuchy on zří
v těch zaslzených Hyadách.*

Francis Thompson
ARABSKÁ PÍSEŇ LÁSKY

Noci velbloudi hrbatí
kalí stříbrné a jasné vody na měsíci.
Leč Dívka Jitřní brzy procitne
a nebem bude těkati a zpívati,
hvězda shromažďující.*

*Nuž zatím, tma co na láskách jest našich prostřena,
tmy mojí světlo, krvi srdce mého, milená,
ó přijď! a noci zarazí se dech a něma bude tma.*

*Opusť otce svého, opusť matku,
opusť bratra;
opusť černé stany svého kmene!
Nejsem já tvým otcem i tvým bratrem
i tvou matkou?
A nač potřebí ti stanů černých tvého kmene,
srdce mého červený když pavillon ti kyne?*

* Útvary mraků, často pozorované na Východě cestovateli.

Francis Thompson
UMUČENÍ MARIINO

*Ó Paní Maria, tvá stkvoucí koruna
není korunou jen velebnosti ;
neboť koruny své vlastní odleskem
třpytnými tebe Kristus trny ověncil.*

*Červená růže této umučení doby
hlubšího tebou zabarvení nabývá,
v Ježíše zemřelého Ranách Pěti,
i v myšlení tvém krvácejícím, ó Maria.*

*Třikráte voják kopí svoje vrazil,
jež proklálo Ježíše tvého na dřevě ;
a Srdce srdcí probodnuv, on proklál
srdce Světice a srdce Matky v tobě.*

*Tvůj Syn pak všel na cesty andělské,
a jeho umučení konec vzalo ; ale ach !
ty's nalézala cestu dalších dnů,
další nalézala's cestu kalvářskou.*

*Na tvrdém kříži nabízených naději
ty's v milující agonii visela,
až smrtelné, děs vzbuzující slovo,
jímž radost naše mrzne, ti radost zvěštovalo.*

*Od studeného toho hrobu života
pak Anděl Smrti kámen odvalil;
a Ten, jehož v lůně svém jsi nosila,
tě v světlo denní posléz vytrhl —
před jehož trůnem živým světla nebeská
se modlí věčně hoříce.*

POSLÁNÍ

*Ó ty, jež sídlíš v světle denním,
viz, kterak kráčím v samé mrákotě:
kol cesty mé jest všude tma a tma,
jen štěrbinou se dere slunce paprsek.*

*Leč smutek křesťanský jest smutek božský,
jakž i tvůj trpělivý smutek byl:
a hořké slzy, které v života jsou tmavém víně,
ty s kříže spásy nám v ně padají.*

*Chléb naší potravy chléb trpký jest,
než kvasí z něho nový sladký chléb :
a naše bolest pouhý stín,
vržený kol něho světlem nebeským.*

Ó Světlo ve světle, ó svítiž v naše tmy.

Padraic Colum

„PRO TEBE UMÍRATI NEBUDU“

Z irského

*Ó ženo, lадná labuť,
ne, nechci pro tě zhynouti.
Muži — všední cháska — jež jsi zabila,
ti méně byli nežli já.*

*Sám sebe ptám se, mám-li za ně mřítí :
zda za rty nachové, květ zubů, jenž mi svítí ?
či podoba snad labutí
zda měla by mne zvrtnouti ?*

*Jsou pěkný prsy tvé, pleť hebka, měkka,
tvé líce krásny, vlasů proud ti stéká ;
než přece nezemru, ó ne,
Bůh vidí mne.*

*I obočí to, vlasy ze zlata,
ty tóny unylé, to panenství,
linie údův, paťa kulatá,
ty svedou slabochy.*

*Duch smělý tváří tobě proniká,
tvé oko usměvavé, hrdlo tvoje svítí,
tvá dlaň jest útlá, bok tvůj jako z pěny potoka, —
ne, nemohu mřítí.*

*Ó ženo, ladná labuti,
v číhací budce divoce jsem dal se vyrušiti ;
ó dlani lepá, bílé objetí,
ne, přece nechci mřítí.*

Padraic Colum

IDYLLA

*Posléze jsi v náručí mém se svou vzácnou krásou
mladistvou,
ač nohy tvoje mrštny jsou jak nohy hříbátka, jež
kluše za klisnou,
ještě obočí tvé lepé, mladé, vznešené, kde vzpomínka
se zhřívá —
jak orla hrud', když k slunci pne se, leskne se tvých
vlasů hřívá!*

*Vnitř hradu zříceného jsem tě kdysi objevil,
kdy touhy kukaččiny celou cestou provázel mne kvil.
Tys u rozsutého a věkem drsného a zčernalého stála
zdiva,
lovcova milá srnečka, jež ze strhané klece pantheří
se dívá !*

*A scházeli jsme spolu stezkami, kde jako děti běhali
jsme bosi —
ty opodál mne spěchala jsi jako lehký vánek rosy;*

*tvrdy ještě byly živé ploty: květy trnek výbavou jich
pokornou —
ulomila jsi a hrud' svou ozdobila květnou snítkou,
chudičkou tou okrasou.*

*A nyní v náručí mém se svojí jsi vzácnou krásou
mladistvou,
ač nohy tvoje mrštny jsou jak nohy hříbátka, jež kluše
za klisnou;
než vždycky tebe zřítí budu na stezkách, kde jako dítky
běhali jsme bosi,
kdy podál vedle mne jsi spěchala, jak lehký vánek
rosy.*

Padraic Colum
KRISTUS PŘÍTELEM

*Kriste, pro hodinu pochmurnou tvé bolesti
nechť živa tě mám v srdci svém i na mysli!
Ať otěží mé ruce nepustí.*

*Ach, kterak dávno tomu jest,
co přítel se mnou ujížděl!
Teď dej už, tebe abych zřel,*

*tebe, osamělý prostřed tmy,
než dokonalý, bez ran, bez skvrny.*

Padraic Colum
ZPĚVY ARABSKÉ (I)

*Saadi básník vstal . . . a volal dechem prudkým slova
svoje živá.*

*Písně jeho byly kopí řinčením a jeho obrazy jak mečů
bleskot bývá.*

*Srdce širé opojení stvořením své duše nalil do kmene;
oři královu se podobalo, uhněteno z větru jsouc a
z plamene.*

*Umimah, láska má, mne navštívila; ale na hřibě mé
nepatřily s láskou tyto oči,
a byť i oheň v bytosti byl její, jeho nádhera již na mne
neútočí ;*

*když slunce bije v stan, tu pustoší žeh trávy —
tak s krásou lásky mojí jediné: ji zpěvu nádhera mi
ztráví . . .*

*Poušť, putování, útok, to, a to jen srdci prospívá,
dlaň ztvrdlá rukojetmi oštěpův a v čela úbělu vtisk
železa !*

*A dívek polibky --- jsou medem, básník o nich dí;
leč polibků těch med, ó milená, jest lepem ducha
peruti.*

Padraic Colum

ZPĚVY ARABSKÉ (II)

Básník vyčítá těm, kdo spílali mu.

*Nevíte, střecha proč připial k koni Bůh,
ni ušlechtilý oř proč s mouchou jedovatou spřežen :
v liknavost jinak by upadl, sil jarých pozbyl oř
žhavosti,*

Bůh proto určil to mu : vilnou a jizlivou nevěstu.

*Nikdy ořové národu našeho neteční nejsou k ostnu,
mrtvosti citu prosíce, jsou slunce hanbou jich rány ;
spějí, než smějí jen za tím : plností náruživosti ;
touží, než touží jen po tom : směchu, jenž předhání
trýzeň.*

Bodli jste, synové prachu : nade mnou tma.

*Bodli jste, synové prachu: ba v srdce až bodli jste
kořen.*

*Ale pravil jsem sobě: narození po bolesti přichází,
a, synové prachu, vizte, zlost vaše jest mojí písní.*

Shane Leslie

MRTVÝ PŘÍTEL (J. S. 1905)

*Jej na klín vzal jsem, svého přítele, jenž dokonal,
a živé rty své na jeho jsem přitiskl a srdce jeho
k svému dal.*

*Tu na vášeň jsem nevyřknutou myslel, na lásku, již
s sebou vzal,
a na léta, kdy se mnou žil, můj přítel, který dokonal;*

*a na bělostné cesty jitřní, na červený západ, který
plál
nám lampou k hostině — mně, příteli, jenž dokonal;*

*a pohár od rtův urval mi i z hlavy cinkot tento žal —
neb vinobraní slední z srdce steklo mi; můj přítel
dokonal.*

*I toto Bohu řekl jsem v mém hoři: chléb i víno jsi
mi vzal,
hůl poutnickou též odňal — přítele, jenž dokonal.*

*Zda nebe tolik nevlídno Ti jest a pusto jako moře
skal,
že zoufalé Tvé srdce po mém prahlo příteli, jenž
dokonal?*

*A ještě slova ta jsem k Bohu vyrazil: ni Petra vzal
bych, ani Filipa ni Jana za přítele, jenž mi dokonal.*

Shane Leslie

ULICE VĚZENÍ*

*Nepoutají mne již novin roznašeči,
běhající kroužícími davy,
rychlých nohou, bez únavy
o poslední události ječí,
ale čekám drahnou dobu,
vykřiknou-li: „Soud se valí“,
povstanou-li mrtví z hrobů,
stane svatý Michael vrch skály;
z Vězení vše vyprostiv, je donutí
posly býti Boží slávy,
nebes novinami obuti,
vrhnou se pak mezi davy.*

* Fleet Street, ulice starého Vězení londýnského.

Shane Leslie

NOČNÍ MŮRA

*Mně zdálo se, že přišlo na mizinu nebe,
že chleba prosí Andělé a že jich zebe,
že cherubíni v plátno pytlové jsou zašiti,
že hlavu mastmi vonnými si maže Satan zářící.
Mně zdálo se, že zakřidoval kdosi
u Božích nohou slunce, záři hvězdné rosy,
že Ďábel celou Církev koupil si,
a Papeže pak vyhnal v ulici.*

Viola Meynell

ZHROUCENÍ

*Myšlenky jsem vedla tvé, je majíc za svoje,
kudy sklonila se k tobě Hlava Boží bílá.
V náručí tě nesouc, vedle trůnu Jeho jsem tě položila
Ó konce drahého a žehnaného znoje !*

*Nyní jako aquaedukty chodím pobořené,
lehka, bez břemene ; přímějšími cestami se žene
duch tvůj s Ním teď. Od chvíle, kdy dráhu rychlou
vlastní sobě klestí,
nelze tobě snášeti již lenivé a bludné střední cesty.*

Viola Meynell

SEN

*List od tebe té noci moje oči snily —
že nemiluješ mne již, tak jsi psal.
Já dechu hořem neměla ! mne zradil milý . . .
Můj pohled bál se lidí všech, i bál
se věcí neživých i větru z polí
a hodin, židle dřevěné ; i uprchla
jsem lidí, ale neuprchnu srdce, které bolí.
Pak v šeru procitla jsem, modlila se, lkala mdlá,
i zřela, že jest táž má láska požehnaná ; —
a zase tesknila jsem, sedíc na loži,
po snové mátoze, jež nedočkala rána.
Neb uzřevši mne, uprchla (snad chtěla jsem ji těšiti).
Ted' s ní bych býti chtěla, kam kdy vkročí,
jež země prchla, pečeť bolu majíc na obočí.*

Viola Meynell

„PŘÍRODA JEST ŽIVOUČÍM PLÁŠTĚM
BOHA —“ Goethe

*Ó kdy jen vítr kterýs divý, neurvalý,
tvůj oděv uchopí jak v říjnu stromů listy,
a střese, orve jej, by stanul prost a čistý,
tvé snění ukončí již, sevřené jak v skály!*

*Teď tichy řasy šatu po Tobě se linou
a — jako ta, jež políbila jeho lem a uzdravena jím, —
jej takto pokorně a znenadání políbím :
Tvé cítíc slunce, ptáče slyšíc pěti lipou stinnou.*

Viola Meynell

OSAMĚLÁ MODLITBA

*Když se rty zároveň se pohybujícími jsme se modlili,
že Bůh nás odděleně mluvíti již neuslyšel ani,
oh, jaký zákon dali jsme si nezvratný a zlý?
Jak srdce osamělého má slyšeti on lkání,*

*když potřeboval, chtějíce, by slyšel nás,
v ústraní bychom odešli a spolu, jako stromy v lese
a s dechem horoucím se modlili? Mně zemřel bázní
hlas —
Jak osamělá, odloučená moje modlitba se vznese?*

Viola Meynell

SEN O SMRTI

*Mně zdálo se, střed divokých a tmavých lích
že zahalčivé myšlenky mé vede kdos; i sním:
mně včísti bude se v sbor tichých zesnulých
a zemřítí s svým mladým srdcem bojácným.*

*Ach, co jen vábí hořké vzdechy mé a steny
a ducha spícího mi proniká, zda ta,
jejímiž přesmutnými slzami mé oči uzavřeny
by byly, která jako matka za mne truchlila,*

*jež v tolika mých rozkoších vždy stála opodál.
Ach, hořké, hořké myšlenky! Ach smrti v samotách,
jež v noci vyhledává mne. A teprv den až vstal,
a dech můj prudký utišil a zkonejšil můj strach,*

*až sluncem život nový můj mne zlíbal v loži
a modlitbou a nadějí let nových vysvitla mi záře,
jsem přece v tomto poznala zas dobrotivost Boží —
že slzí jejích žhavé úzkosti mé chránil tváře.*

Olivia Meynell

HOŘE BEZ KRISTA

*Já v stromech hledala jsem Ho, i našla jsem
Ho v barvě každé, v zvuku všem.*

*Jej v obloze jsem hledala, i tam Ho zřím,
jenž Bůh jsa živý, vzduchem dýchá živoucím.*

*I v sobě hledala jsem Ho — mne srdce z toho boli!
Vše, co jsem našla, Kříž pustý byl, holý.*

Olivia Meynell

KORUNOVÁNÍ

*Kdys v lučinách a v létě plném krásy
můj milý z květů korunou mi sepnul vlasy.*

*Tak liby, radostny mi ještě čelo zdobí,
vždy žlutý, slunečný a vonný od té doby —*

*jsou květy liby, něžny ruce, slunce radostno a nebe
zkvetlo;
a sladší, ještě něžnější jest očí milencových světlo.*

*Ach! ale bylo třeba, trním aby ovinul mi čelo,
jež za Kristem jdu, nebe studené by kol se stmělo.*

*Můj miláčku, mne zraku tvého studený mrak nebolí,
zlých žádám slov a tvrdých dotknutí, jež Jeho ko-
runy jsou symboly.*

Comment les angloys amenerent la pucelle a rouen/et la firent mourir.

Dřevoryt z prvního tištěného vydání „Vigiles de Charles VII.“

JULES BARBEY D'AUREVILLY:

„PAPEŽKA JOHANNA“

Tato kniha *Papežka Johanna*¹, „historický“ román, provázený důležitou (*sic*) „Studií historickou“, přišla mi jako dýka vymrštěna na mou adresu vydavatelem. Nežádal jsem jí. Byla napsána r. 1866, soudě dle data předmluvy, a uveřejnili ji až r. 1878. Přiznávám se přepokorně k své nevědomosti. Tato kniha, původem řecká, byla mi neznáma, a kdož ví, není-li stejně neznáma většině francouzských čtenářův — kromě profesorů Školy athenské, *návratu* Athén, a možná že i těm !! V ostatních zemích evropských, jak se zdá, není tomu taktéž. Mělať, jakmile ji uveřejnili, — praví překladatel ; ale jest to překladatel !! — nesmírný úspěch nejen v Řecku, ale i v Německu, v Itálii, v Rusku, v Dánsku, kdež byla přeložena ihned s vášní. Jediná Francie, tato země *furie francese*, jí nepřeložila a v té věci úplně opominula furiantství. Právě arci posléze vzešel opozděný překladatel a chce vyvésti na světlo tuto knihu, pod jejíž překlad se nepodpisuje. Proč ? ... Jestliť skromný tento překladatel ! Skrývá svoje jméno jako želva, jejíž loudavostí se vyznačuje, skrývá svou hlavu pod kruhýr ... Když, nemluvíce než o těchto, François Hugo a Emil Montégut přeložili Shakespeara, netajili se s tím, a se zcela oprávněnou hrdostí se podepsali pod překlad díla, jež vrhalo na jejich jméno paprsek své slavné krásy. Ale

¹ Emmanuel Rhoidis, *Papežka Johanna*. (Též česky vydaná, v „Morder. Bibliothéce“ na Král. Vinohradech.)

překladatel téhle knihy, která už měla tolik překladatelův, nepodepsal se pod svůj překlad... a upřímě řečeno, není to lichotivo pro jeho, jářku, velikána, — pro Emmanuele Rhoidisa, — jméno melodické, mimochodem poznamenejme, přesnadné na opakování Slávě, kdyby Sláva byla upejpalkou, jež by šišlala jako Alkibiades a neměla těch bronzových úst, schopných vysloviti vše!

Tedy Emmanuel Rhoidis, — jest-li jaký, není-li nějakým pseudonymem, zdvojeným anonymním překladatelem, což by byla maska na masku a což by více zabezpečovalo mystifikaci, Emmanuel Rhoidis, autor této *Papežky Johanny*, jež vychází tak pozdě, prohřešoval by se tu, že položil velmi hezké jméno pod věc velmi šerednou. A právě to, právě šerednost této věci, jež až do odvolání a do nových informací mne pudí, bych pochyboval o Řeku, který napsal dílo tak málo řecké, o tomto přihrublém a neomaleném romanopisci, který jest z kraje Lukianova, toho tlustého a nechutného komika, který tak divně navazuje na něžného Menandra a na velikého Aristofana. Marně překladatel, který se skrývá a který se tudíž nic nevydává v šanc, dovoluje si býti nestoudným k Řecku zdvořilostí k Řeku, kterého překládá, a popírá původnost literárního Řeka přítomné hodiny, by vystavil původnost, již nalézá u Emmanuele Rhoidisa. Marně nám říká, že Řecku CELÉ CELÍČKÉ, když kniha vyšla, se *svíjelo* smíchem... (bylo to na Hrách olympijských?)... a že se obdivovala *Papežka Johanna* „z Athén až do Cařihradu a z Trapezentu až na Korfu“. Tyto smíchové křeče CELÉHO Řeka zdají

se mi potupou řeckého ducha, který se nemůže smáti tak hrubým smíchem, pod trestem octnouť se v hrozném úpadku. Ano, čestné slovo na to, vše to se mi zdá jaksi hezky podezřelým a podobá se to *promyšlené lotrovince* vzájmú knihy, jejíž proporce a důležitost se chtějí přepínati. Vzpomínáte si, byl jednou jeden člověk, který zadržoval dech, by zmátl vtip toho ďasova medvěda, jenž ho očmuchával frňákem a obracel svou tlapou. Člověk z naší doby nezadržuje dechu, ale naopak jej vyráží a rozdmychuje, by přesvědčil, že jest velmi živoucí, jako ten druhý, zadržuje svůj dech, chtěl přesvědčiti, že jest nadobro mrtev. A odpusťte mi, já nedůvěřuji, jako ten medvěd nedůvěřoval...

II

Když toto pověděno na způsob předmluvy, svoluji vzíti tuto knihu *Papežku Johannu* tak, jak nám ji dávají, bez hádek o jejím původu. Jest to věc velmi domýšlivá. Nejprv historie a potom román. Autor této *Papežky Johannny*, Rhoidis či Nerhoidis, Rhoidis či Griselidis, jest jakýmsi literárním Janusem se dvěma tvářemi, šaškovitou a vážnou, z nichž jedna (šaškovitá) se směje a chce rozesmáti obecenstvo, vyplazujíc jazyk, který by zostuzoval Quasimoda, a z nichž druhá (vážná) se kaboní a šklebí v obličej pedanta, s vlásenkou z textů napudrovanou prachem. Přes svoje jméno, jež připomíná růže, Rhoidis není žádnou růží, vkládanou do listův knih a navoňující je... Jest jenom sviňkou, jež je rozežírá a jež hnízdí v plesnivém listí...

Ostatně jenom z ideální lásky k Papežce Johanně se stal sviňkou knihovní. Jen pro ni se dal na učence; přehrabával se ve všech kronikách; chrupal, jedl, hltal a trávil všechny rukopisy; a z tohoto trávení vydává na svět tuto *Papežku Johannu*, snešenou posléze na luzích obraznosti, po děsném úsilí vědeckém a na ukojení všech chutí! Autor *Papežky Johanny*, i jeho soupodstatný překladatel, považuje se za genia ambidextra. Angličané mají dvě levice, říkal Rivarol. Emmanuel Rhoidis se domýšlí, že má dvě pravice, každou ozbrojenou hroznou zbraní; jednou jest kapesní pistolka, trapně pracovaná, by byla lehkou, a skoulí vražednější než koule největšího kalibru — a jest to pistole romanopisce, který nechce rozesmáti ani více ani méně než Rabelais a Voltaire! — a druhou jest stará sedelní pistole učence, který si myslí, že nikdy nemůže býti vědecky vyhozen ze sedla. Jenomže obě selhávají, obě ty pistole!

Vystřelil je Rhoidis na Církev, na Církev katolickou, do velikého toho terče, do něhož střílejí všichni po sobě svou marnou ránu, jako by stříleli do nebe! a věru střílejí do nebe. Církev katolická, ač se do ní střílí takto od věkův, zůstávajíc státi, nesmrtelná mučennice, odpovídá na tyto rány pokojnými paprsky, jež vysílá v oči těch, kteří ji bijí a kteří, aby jim unikli, rádi by ji nyní obrátili ke zdi a stříleli do ní ze zadu jako do rukojmě! Emmanuel Rhoidis jest z armády těch nepřátel Církve, kteří jsou všude, pod všemi podobami, a kteří se přetvořují ve všem vyjma ve svém neproměnném záští... Jest pravda, že Rhoidis, co se jeho týče, málo se přetvořil. Zpozdil se po svém

tolik, jako se zpozdil jeho překladatel. Znali jsme ho, než jsme ho četli, ba znali jsme lepší věci v jeho genru... Jděte, není tak řecký, jak o něm říkají! Jest spíše z Paříže a z XVIII. století tento Řek ze století XIX. ! Ve svém románě *Dapežka Johanna* jest to nemastný vtipálek, který dozajista není z Athén! Má to staré neznabožské vtipálství, jež se vychloubá, že spadlo s klobouku Rabelaisova, jehož genius si nezasloužil urážky, by byl připomínán při falešném klokotání Rhoidisovu, a jež, spadši s tohoto vznešeného klobouku, sjelo až do kynických kalhot Diderotových, by se za nedlouho ztratilo do ještě ohyzdnějších kalhot *Kmotra Matouše*. Ostatně nic ošumělejšího než toto neznabožské rozpustilé vtipálství XVIII. století, kterého by duch statečný, pamětliv své intelektuální cti, nikdy nesměl připomínati. Víím dobře, že jest nesnadno býti neznabohem duchaplným a novým po Voltairovi. Přece však Jindřich Heine jím byl. Ale Rhoidis není Jindřichem Heinem. Jest jakýsi rozdíl mezi tímto Prusem a tímto Řekem! Rhoidis nemá nic básnického. Jest to duchbez vervy a bez barvy, pracně monotonní ve svém výrazu, stále týž, jehož jedinou pomůckou, když si dobírá, jest snižovati věci vznešené srovnáváním s věcmi sprostými a zase je snižovati srovnáváním věcí nízkých s věcmi vznešenými... Po celou svou knížku nepřestává se kymácti jako opice naté chlapecké unavující houpačce antithese. Tento člověk, který dle svého překladatele „rozesmál do křečí CELÉ Řecko“ svou přihrublou bajkou o *Dapežce Johanně*, nemá pro nás Francouze, kteří se umíme smáti, — kteří aspoň jsme

to uměli kdysi — jediné veselé stránky odvetou za neuctivou a lživou inspiraci, a při níž bychom se chtěj nechtěj rozesmáli, — bychom i litovali potom, že jsme se smáli!

III

Jest tedy zcela prostě nudna tato dvojitá a domýšlivá práce historie a román, kterou nám dávají coveledílo a kterou překladatel měl kdy vyhrabati, jako autor vyhrabal svoji látku *Papežky Johanny*. Tato látka jest opravdu jenom starým historickým cárem, prodraným vědou a odhazovaným opovržením. Můj Bože, milerád svoluji, by kritika byla velmi širokého srdce ke geniovi. Jsem z těch, kteří myslí, že *smí vše, i když nemá práva ke všemu*, a že zůstává ještě geniem, páchá-li něco bohaprázdného. Což není talentem nejsilnější kniha Voltairova největším z jeho zločinův? . . . Ale ve Rhoidisově *Papežce Johanně* není ani genia ani zločinnosti, ačkoliv zločinný úmysl v ní jest, ba jest v ní jedinou věcí, jež se tam blýská. Nuže jsem ještě z těch, kteří mimo to myslí, že talent, když jest veliký, může se sloučiti s plochostí námětu a slavně tuto plochost zdolati. Hildebrand, z něhož si Boileau tropí smích, nikdy mi nenaháněl strachu . . . *Papežka Johanna*, ať si byla bludem, lží a pohozeným historickým hadrem, mohla naléztí svého romanciéra, který by ji byl přetvořil. Ale kritik, ten se nemohl čestně dotknouti její historie! Omlouván, ne-li rozhřešován, jako tolik talentův jiných, kteří zpracovali choulostivé látky, magickým kouzlem, jímž je uměli proniknouti, a ač-

koliv zde mohla látka spáliti prsty nejčistší, romanciér ne-
byl nucen vkládati do ní hanebnosti; ale historik pod žád-
nou záminkou neměl opravovati Historie falšuje ji, by o-
spravedlnil svůj román a dal kořeny své povídky v tom,
co se snaží dokázati pravdou. Nuže, přece tohleto učinil
Emmanuel Rhoidis, historik dříve než byl romanciérem,
a romanciér, by dostihl dále než historik v bludu a ve lži,
a právě to dalo též jeho knize, jakkoliv zmetku co do ta-
lentů a co do veselosti, nebezpečnou povážlivost špatného
skutku!

A jest to špatný skutek, zastřený pokrytectvím, pokry-
tectvím povrchnosti. Rhoidis se dělá povrchním. Jest to
Tartufe frivolity. Počíná si velmi ješitně . . . „Napsal jsem
tento román — praví — pro ty, kteří se rádi smějí (a ví se, co
může znamenati slovo tohoto století „něco pro zasmání“!)
a já jim promím, a mohou si směle prominouti četbu roz-
pravy, jež předchází můj román, i poznámek, jež ji pro-
vázají“. Jaký to hrdý tón dandyho, kterému již nezáleží
na jeho vědě, již vidí nesmírnou, jako lordu Byronovi ne-
záleží v některých jeho předmluvách na jeho genu! Dle
Emmanuele Rhoidisa co třeba čísti z jeho knihy, jest ro-
mán, a to není pravda ani v jeho myšlení, ani mimo jeho
myšlení. Tím, co třeba čísti, jest naopak historická roz-
prava o Papežce Johanně. Román jest jenom volnou,
chlípnou a legrační fantasií. Jest to šlehnutí bičem veselé
obraznosti, jež práská do prázdného nebe. Ale důležitou
věcí, jež sahá do hloubky, místem, jež má uchvátiti, jest
historická rozprava, jež dokazuje nebo jež se pokouší do-

kázati faktum, které se považuje za zhanobující Církev římskou a kterým ji třeba zhanobiti. A také okouzlující autor *Papežčin*, by si pojistil, že se bude čísti tato rozprava, dí se vši unylou lhostejností: „Nečtěte jí!“ maje dosti vtipu, ač nesmírně ho nemá, by věděl, že princip odporování jest tak silný v lidské povaze, že když se jí řekne, by něčeho nečinila, vždy to učiní!

IV

Tato rozprava jest psána zvláště pro nepovědomé, to jest pro největší počet lidí. Hrubý ten oční klam jest sotva kaleidoskopem citátův, jímž autor točí před vámi, by vás oslnil, a na kteréžto citáty Kritika informovaná a kompetentní, již dávno nezvratně odpověděla. Bajka o Papežce Johanně, jež prý panovala, v odpor chronologii, dvě léta a několik měsícův, mezi Lvem IV. (zemřevším 17. července 855) a Benediktem III. (zvoleným již v červenci téhož roku), tato bajka z IX. století, jež vodila za nos naivní obraznost Středověku, přes svoji nepodobnost pravdě, a snad právě pro svou nepodobnost pravdě, jako spousta bajek, vymizela a byla zapomenuta, právě tak jako houba, jež není jedovatá, padá mlčenlivě v prach na hnůj, z kterého vzešla, když tu jednoho dne Nenávist, shrnuvši tento prach, chtěla učiniti z něho jed, který se tehdy jali přísně analysovat. Jest známo datum toho dne. Bylo to v XVII. století, kdy se katolíci viděli dohnáni odpověděti na nesmyslný klep středověkých kronikářův, jichž věrohodnost můžeme po-

souditi z věrohodnosti dnešních zpravodajův. Již několik mohutných duchův jako Baronius a Bellarmin odpovědělo mimochodem na tento klep, jako se odpovídá na blud, který není lží. Ale v století XVII., po dvou stech letech protestantismu, toho protestantismu vynalezšího onu válku textovou, jež se vede dále a jež se končí ve Francii Renány a Souryi, bylo se zase třeba nastražiti proti zapomenuté bajce, již Rhoidis, tento řecký Soury, chce získati víry skutečnosti . . . a tato bajka byla nadobro odpravena! A to tolik, že dnes třeba ještě více spoléhati na nenávisť než na nevědomost, by se smělo ji křísiti. Mámeť jména a mínění všech těch, kteří zmařili tuto starou povídačku . . . A věc zvláště pozoruhodná a neočekávaná! právě protestanté, nejznamenitější vědci a nejvyšší svou morálností, jako Basnage, Bochard, Blondel, Chamier, Dumoulin, Leibnitz, Jurieu, Burnet, Cave, potvrdili katolická mínění Baronia, Onuphra Panvinia, Roberta Parsonsa, Jiří Schérera, Bellarmina, Florimonda de Remonda, Coeffeteaua, Maimbourga, de Launoy, P. Labbeho. A sám Bayle, pověstný Bayle, otec žíravé kritiky, potvrdil, že rozpakovati se nad falešností bajky o Papežce Johanně by byl obludný pyrrhonismus! Přes toto zdrcující projednání sporu, příliš rozsáhlé, bychom zde mohli uvéstí mínění, jimž dobývá platnosti a vítězství, století XVIII., jemuž houby záleželo na tom, jest-li falešné ba i pitomé, když šlo o to, by se vmetlo nejpodlejší sofisma nebo nejhloupější mínění v tvář katolicismu. ač-li jen v ni vmetlo kdy něco, strojilo se ujmouti zase nečisté bajky o Papežce Johanně, tu však

začínající Revoluce přehlušila svým hlomozem slaboučké syčení háděte a svou herkulskou rukou udusila plazící se bajku, jež se chtěla zase rozsyčeti...

Ale vidíte, co se děje! Za více než osmdesát let po tomto udušení, jež se mohlo považovati za definitivní, hle, nezmarná bajka hýbe ocasem, který není ocasem Ďáblovým, neboť ocas Ďáblův jest duchovní, ani štírím, neboť ten bývá žhoucí a otráven jedem, ale ocasem myším — směšným ocasem hubené myši knihovní, již by roztětí mečem Hamletovým jistě bylo přílišnou poctou! Neuvěřitelná neústupnost nehloupější lži, jež má vždycky čáku, že bude trvati věčně! Víte, čeho bylo potřebí, by tato bajka o Papežce Johanně, vymítaná jako ostuda ze všech církevních historií, jež dbají své cti, znova a znova zabíjená: zabíjená ve foliu, zabíjená v kvartu, zabíjená v osmerce, zabíjená v dvanácterce, zase obživla na své shnilé desce? Bylo třeba, uvěřili byste tomu? aby pod modrým nebem Řecka, u národa, který miloval světlo, nalezla se hlava nehodná tohoto azuru, — hlava řecká, již by byl Feidias nevytesal, neboť by ji byl udělal intelligentnější — jež zalezla do špíny a do prachu nejčernějších německých biblioték, by z nich vynesla na světlo potrhané listy blbých a lživých kronik! Bylo třeba, aby zvrhlý bláhovec (vzácná kombinace!) vzal zase na svůj řád tyto bláhovosti a tyto zvrácenosti. A on si je opravdu vzal. Nic není změněno. Ani slovíčka! Ani písmenky! Ani čárečky! Nepřinesl do sporu toho ni jediného jména neznámého, ni jediného jména nedotčeného hanobícím znamením mezi těmi, jež

cituje a jež bývají všecka podezřelá, nejsou-li potupena. Že tam ničeho nezměněno? Ba ani tam není přidáno jednoho ubohého slůvka z vlastní žíly... neboť on žíly nemá. Jest to vykleštěnec, odsouzený, by přežvykoval věci, které řekli jiní a které už stokrát byly vysvětleny, vyvráceny a potřeny!

Jsou to pořád, na důkaz, že bajka o Papežce Johanně jest historickou událostí, jsou to pořád tytéž interpolace opisovačův na okraji původních rukopisův, psané když už pozdě bycha honiti, jinou rukou, než která psala text, a ponejprv až za několik set let. Jaká to jistota erudice a jaká nestoudnost! Jest to posléze všude ta posada (otevřená, běda, na tolik historií!) s husami Hňupství, jež hltají všecko, a papoušků Bludu, kteří přemílají všecko; — a takhle stále dvojité, stále šašek i vážný, stále historik i romanopisec, Rhoidis se ulebeduje v družině těchto všemohoucích ptákův, aniž možno říci s určitostí, jest-li husou z posady či jest-li papouškem!

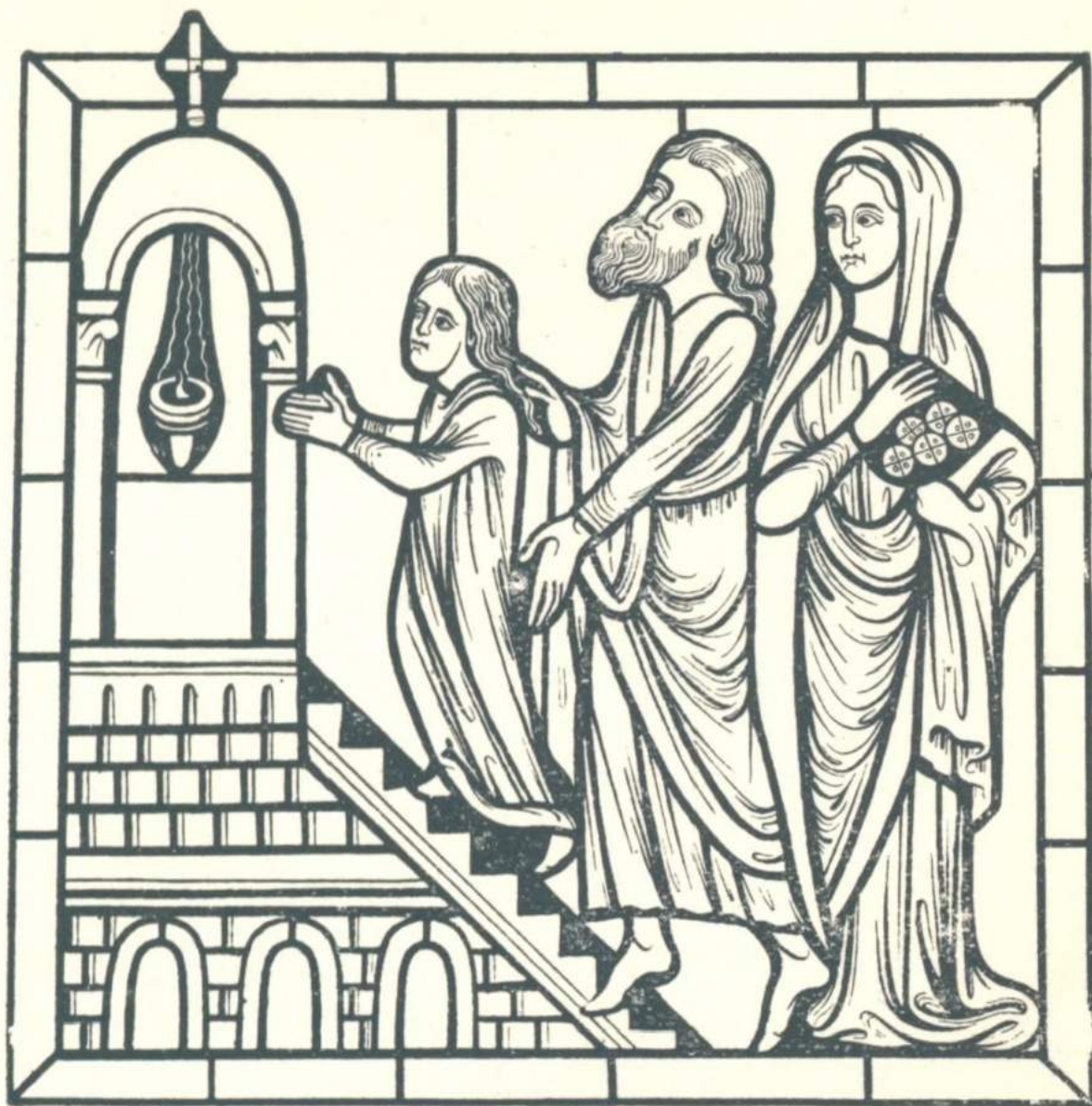
Klonil bych se k papouškovi. Hus nemá hlavy nalézavé, a jest málo nalézavosti v románě Rhoidisově. Ale papouška jest tam příliš, aby tam husa nacházela mnoho místa, neboť tento román, toť opakovaná jeho historie, a jeho historie, toť opakovaná bajka, v její části nejostudnější a nejsmrduťejší a nejnemožnější. A nechťe mne vypočítávat! Jest to bajka o Papežce s jejím dlouhým přestrojením za mnicha, s jejími láskami a poutěmi, s jejími příbytky a úspěchy milůstek v mužských klášterích, s její cellou, sdílenou s mladým společníkem poněkud více mnichem než ona; potom ulovená tiara, zdlouhavé těhoten-

ství z komorníka a slehnutí právě při processí před zraky Říma, který se asi *svíjel* smíchy, jako CELÉ Řecko! Zajiště, velmi jest třeba to připustiti, v hlavě Emmanuele Rhoidise se to nezrodilo. Ať to jest sebe hloupější a sebe mrzčí, jest v tom příliš důmyslu na něho. On není tak silen jako toto! Ale jak to opakoval! Jak to popsal! Jak to chlemtal! Jak se v tom všem rozkošnický vyvaloval! A vedle toho všeho jest tak málo v jeho románě, že v něm hledáme romanopisce, aniž ho nalézáme, jako hledáme a nenalézáme historika v jeho historii. Ať čteme kde čteme, všude jen *sama* bajka, nesmyslná a ošklivá bajka, nakládáná pro mlsné huby ve výtečných špindírstvech detailův, tímto stydlivým a různolícím Rhoidisem, jehož ctnost si tak jemně brousí vtip na neřestech Církve římské a maluje nám je též takovými obrazy... ze studu!

V

Hle, takový tedy jest celý ten román a celá ta historie! Hle, co v přítomné chvíli jest slávou Řecka, této země Demosthenovy, Aristofanovy a Platonovy! A hle, co chybělo Francii, než překladatel, který se nechtěl vydati nebezpečím, spojeným s jeho překladem, jí jej přeložil, ale skrývá se... Skrýval se v umrlčím sklepení Maratovu — toho atheisty Marata, který by si byl s radostí omáčel rypák v těchto děsných sviňstvech? . . . Ostatně ať kdekoliv to bylo pokoutně přeloženo, už nám to nebude chyběti. Máme to! Můžeme v sobě pocífovaťi vybranou žár-

livost na tento vavřín moderního Řecka, který jistě vzbudí mezi národy ušlechtilé řevnění ve snaze po nových veledílech! Aby se přivábilo k tomuto veledílu, vyrazili na titulním listě podobiznu Papežky Johanny, s tiarou na hlavě, držící v náručí svého pancharta; a jak ji tam dali, má vzhled, že dychtí vzbuditi dojem obrázku svatého. Úmysl bídácky svatokrádežný! Kniha nám praví, že tato podobizna jest okreslena z rukopisu kolínského. Rhoidis, vinný svou knížkou, není vinen touto ohavnou podobiznou. Ale on ji vyvolil — a býval by ji mohl inspirovati.

OBĚTOVÁNÍ PANNY MARIE
Z vitraje katedrály mansské, XIII. stol.

VILLIERS DE L'ISLE ADAM

ZVĚSTOVATEL

Panu markýzi de Salisbury.

*„Habal habalim,
vek'hol habal.“*

Šelomo, Koheleth.

Na slemeni strážných věží města Jebus bdí bojovníci Judovi, oči upírajíce na pahorky.

Uvnitř pod hradbami rozkládají se asmonejské stavby, královské jeskyně, vinice, zaplněné úly, popravná návrší, předměstí zaklínačů, pahrbkovitá stromořadí vedoucí k Ir-Davidu.

Jest noc.

V sousedství jam lítých šelem soudní shromaždiště, postavená za vlády Šaulovy, jeví se, jsouce bílá a čtverhranná, na úhlech cest jako hrobky.

Poblíž vodovodů siloejských zrcadlo rybníku bethsaidského odráží nízké hospody s dvory, posázenými fíkovníky: očekávají karavan z Elammu a z Foinikie.

Na východu, pod alejemi sykomorovými jsou sídla knížat judských; na konci ústředních cest koruny palmovníkův kývají a třepetají svými širokými listy nad cisternami, napajedly to slonův.

K Hebronu, jímž vcházejí ti, kdo se ubírají od Jordánu, dýmají cihlové komíny zbrojířů, vyrabitelů voňavek a zlatníků. — Dále obydlí s věncovým vinné révy, rodné domy bohatých Israele, stupňovitě nad sebe kladou své terassy, své lázně, přiléhající k svěžím štěpnicím. Na půlnoc táhne se čtvrť tkalců, kamž dromedáři, osedlaní asijskými kupci, s náklady setimového dříví, purpuru a jemného lnu, přicházejí, sami na kolena padající.

Tam žijí cizí kupci, kteří doprovodili modly. Udržují změkčilost hnízd Magdany, Naimu, Šunemu a přivlastňují si jih města.

Prodávají hustá, zlatistá vína, otroky zběhlé v umění lazebnickém, hořkou pálenku z karmelských mandragor na omamování chtíče, skřínky z kafrového dřeva na ukládání darů, gileadské balsámy, opice, ohromení to Israele, ale zábavu jeho panen, dovážené od břehův Indu loďstvy tad-morskými, — nejjemnější koření, skleněné zboží z Ākka, věci uměle vyrobené ze santalu, zajatkyně, perly, květinové tresti do lázní, bedollah na balsamování mrtvých, pasty z rozemletých kamenů na uhlazování pleti, vzácné zeliny, plaché koně plemene iránského, pásy vyšíváné světskými

průpovědmi, asijské crhy se safirovým peřím, zcela okouzlené přepychové hady přinesené ze Suz, rozkošnická lůžka a veliká kovová zrcadla, opletená ebenovými ratoolestmi.

S oné strany ohrad, obklíčeno hrobkami a příkopy, výše než obvod Jairův nebo Osvícení, rozvíjí se nesmírné město Davidovo. Dvanáct set válečných vozů střeže jeho dvanácti bran. Hierušalaim pod stíny nebe osvětluje tisíceré oblouky svých vodovodů, protkává svoje kruhové ulice, zdvihá až do oblak bronzové bání svých budov.

Na náměstích blyští se rudě přilbice nočních sborů vojenských. Tu a tam ohně dosud rozněcované označují karavanseraje, obydlí pythonis, tržiště na otroky. Potom vše ztrácí se v temnu. A posvátný dech proroků vane ve větru přes zříceniny zdí kananejských.

Tak jest ukolébána pod slavnostností věkův, v blízkém šumění potoků, tvrz Boží, Sion Předurčený.

*

Na obzoru, na výšinách millóských, všecek zahalen jakousi zářící mlhou, divný jakýsi palác nastavuje do výše svoje visuté zahrady, svoje galerie, svoje kněžské jizby s trámovím ze vzácného dřeva, svoje besídky, obrostlé olivovníky, svoje čedičové hřebčince s rozbrázděnými rejdišti na cvičení válečných ořův, svoje věže s měděnými kupolemi. Zdvihá se nejasně nad údolími bethsaidskými pod hvězdným tichem.

Hle, jest v něm jakýsi slavnostní večer! Ethiopští otroci, štíhlí ve svých stříbrných tunikách, rozhoupávají kaditelnice na mramorových schodech, jež vedou ze zahrad ethamských na hřeben hradebního pásu; kleštěnci nosí amfory a růže; němí mezi stromy rozhrabávají uhlí, hořící pro oltáře vůní.

Proti obloukům vestibulů šafránoví trpaslíci, gamaddové, poletující ve svých žlutých šatech, zdvihají chvílemi starobylé čalouny.

Potom tři sta zlatých pavéz, přibitých na cedry mezi sekýrami madiánskými, odráží vzplanuvší lampy; zázraky, jasy!

Na esplanádách u vstupu do sloupořadí rytíři s ohnivými kopími, kočovní válečníci s pobřeží moře Mrtvého, krotí svoje těžké gomorrhejské komoně v postrojích z drahého kamení, kteří se mocně vzpínají v sršících jiskrách!...

Nad nimi, ve výši listí z venku tajemná Dvorana Kouzel, dílo Chaldeův, Dvorana, v níž tisíc jaspisových soch zapaluje lesalloových pochodní, vysoká Dvorana kvasůs mystickými kolonádami, vydaná všem větrům prostoru, prodlužuje uprostřed nebe závratnost svých trojúhelných hlubin: dvě strany počátečního úhlu se otvírají proti Morii na město zahalené ve stín Chrámu, světelné to tiary Sionu.

*

V hloubi Dvorany na cypřišovém křesle, jež podpírají hroty vyvrácených křídel čtyř zlatých cherubínův, král Šalomoun, ztracen ve vznešených snech, jako by naslou-

chal dalekým písním levitův. Nebiové na hoře Pohoršení velebí verše Sepheru, jež líčí stvoření světa.

Na Králově mitře, rozdělujíc pásy spravedlnosti, stkví se Hvězda Šestipaprsková, znamení moci a světla. Na byssové tunice má Kazatel náprsník, poněvadž smí obětovati zápaly očistné, efod, poněvadž jest Veleknězem, a na jeho mírumilovných nohou se proplétá bronzová sítkovina bitevních sandálův, poněvadž jest Válečník.

Slaví výročí velikonoční na paměť svých otcův, vedených Mojžíšem na odchodu z Misraim, domu otroctví; výročí velikého večera, kdy nic nedbajíce zuřivých vozův a vojsk, uprchli ve stranu Země zaslíbené; výročí příšerného východu luny, kdy Jahve, Bytí-bohův, bez rozdílu pomíchal ve vlnách Rudého moře koně i jezdce.

Ano, král světí hod večerní!.. Jeho pravice se opírá o stoleté rámě prostředníka Helkiáše, vykladatele symbolův, služebníka tajných mocí.

Helkiáš, syn Šelumův a Holdy prorokyně, jest podoben poušti, po deštích manny ještě neúrodnější. Překonal zkoušky a posvětil je, jako strom libanský navoňuje sekyru, jež do něho seká; ale má nad svými širokými očnicemi známku svého dokonaného díla: čas setřel jeho obočí, ta obočí udělená Člověku jen proto, aby pot, který poteče vždy s jeho čela, neřinul se mu až do očí a neoslepil ho.

*

Očistná voda padá, záříc a třpytíc se, do zlatých nádržek. Královské zajatkyně, ověšené jantarovými prsteny a ná-

ramky, a sary, kněžny vůní, klečíce mezi poduškami, zapalují se sabbatickými gesty prášky z myrrhy a z rudého santalu, arabská vonidla, zrnka kadidla samce na emailovaných uhelničcích z tharsického kamene.

Po obou stranách trůnu Sarové vojů, sníce stále o slávě Davidově, hledí chvílemi, jak se kmitají kolem nich herreby předkův israelských, kteří nosívali bitvami Archu Sabaothovu, — Loď úmluvy, v níž leží přes sebe obě stély Zákona pod svítkem Thory, psané samou rukou Bar Jokabeda, vznešeného moše, Osvoboditele.

Kolem estrády negrové, odění šarlatem, mávají pštrosími vějíři, obloženými karneoly a nasazenými na dlouhých zlatých třtinách; vzývají potichoučku svého boha Bál-Zebuba, Pána much.

Na stupních lítí rysové, vzpínající se ve svých řetězech, bdí nad těžkou třínožkou onyxovou, dílem to Adonirama a jeho rytcův, na níž spočívá žezlo Východu. Nikdo by nesvedl laskáním ani neobměkčil návnadami těch tajemných psů Králových.

Mezi pobočnými sochami, pod sedmiramennými svícny sypou se do porfyrův květiny a ovoce hermonske. Stůl obtížený dary, královny Makedeje, kouzelnice přišedší z lybické saby, by předložila podobenství králi Judeje, prohýbá se pod vzácnými číšiemi, pannaгы ze Samařska, hořkými bylinami, gazelami, pávy, cedráty, chleby předkladnými, ptáky a konvicemi s kananejskými víny.

Na cedrové stoličce u nohou zářících cherubův Trůnu, v tlupě svých drsných gíborův, sedí sehnut, bled a nepije, a

s mečem na kolenou Sar Stráží Ben Jehu. Toť věkovitý poravčí odbojného Adoniy, onoho bratra Pánova, kterému dala přednost Ābišaḡ Sulamitská; — jest to veliký služebník vojenský, vrah Ebyatharův a sara Simei! a Joaba, starého velekněze! — jest to živý herreb Krále, ten, který zabíjí označené oběti, i když se zavěsí prosebnýma rukama na rohy Oltáře.

Vedle něho, stoje, s čelem osvětlovaným pochodní jedné sochy, zůstává něm, s rukama netrpělivě sebou škubajícíma na opěradlech a jakoby v očekávání nějaké nejasné chvíle, dědic Israele, neprozřetelný syn Naemy, kněžny amonitské, nešťastný Rehabeam, který nebude kralovati než nad Judou.

Dále, na kobercích trůnu jsou rozprostřeny dvě mladičké panny millóské, dvě šošanny, určené, by nakuřovaly v podzemních chodbách Chrámu před Kamenem základním, Eben Šetijí, kterého se nedotkly vody Potopy. Mezi nimi sedí, oděn tmavým purpurem zlatě květovaným, kněžic Hajem, jinoch pleti olivové, bálkide s vlasy učesanými do pletencův, záhadn áratolest, kterou královna z Jihu, hned po svém návratu do Lybie, byla poslala krásnému Mudrci, pánu Hebreův, provázejíc tohoto syna slony nesoucími keříky, látky, trestí, aromaťa, a blyskavé kamení. Hajem popěvuje si hlasem velmi ztlumeným neznámou píseň! A když slabiky odkryjí mezi jeho rudými rty jeho zuby, jsou zcela podobny zubům bledé nevěsty ze Sir Hasirim, bílé jako ovce vycházející z lázně.

Kolem stolu stojí, jedíc jako poutníci, třpytící se shromáždění Sofetův, patriarchův Moudrosti.

Za nimi stkví se Zlatotepci z Ofiru, Kupci ze šabulského Dvacetíměstí, Vyslanci z nespokojené Idumeje, — Vyjednavatelé ze Zur a Sbor mistrův Saddokových.

Všechna pokolení, všechna horstva israelská poslala svoje bohatství. Granátová jablka s hory Saniru, cibébové koláče z Kypru, hrozny ptačího zobu z Galaad, datle a mandragory z En-gaddi přeplňují konvice.

Tam dole, u stupínků té terassy, až ke které sahá listí Ethamu, — ve středu skupiny válečníkův ze země Ezion-Gueber, s nimiž směje se popíjí hebronské víno, — jakýsi vytáhlý mladý muž v odění z navoněné kůže, obličejem ženského a v šatu jako Sar-jízdectev mluví, vztahuje ruku na obzor. Jest to oblíbenec z paláce millóského — nepřítel! — budoucí rozdělitel království Božího, zchytralý Jarobeam, jenž bude kralovati nad Israelem a jenž už vyzvídá, nedávaje se rušiti slavností, hranice Efraimovy.

Ale tuto pohledme: Hudebnice Zpěvů zapovězených, karatelky lásky, neposkvrněné jako lilie na jejich ňadrách, kráčejí bledy pod svými šperky za zvuku kinor, tymbril a cymbálův. V tom ustávají písně pěvkyní z pokolení Isacharova a harfy.

Přistrojeny tmavými látkami a se stužkou posázenou perlami na čele, Ženy druhé třídy v odevzdaných polohách opírají se loktem na purpurových lůžkách — a když vdechují svoje beshamové podušky, cinkají stříbrné zvonečky, navěšené na třepení jejich syndón.

Dále Kouzelnice-neftalinky, s copy rusými, panny palestinské, Hebrejky, bílé jako narcisy šáronské, posvátné kurtizány přišedší z Babylonie, zlatisté plavkyně eufratské, Sulamitky, osmahlejší než stany cedarské, Thebanky linií útlých, pleti tmavočervené, — průvodkyně kdysi¹ zemřelé choťi krále Maga, dcery Faraona Psusenna, — posléze Idu-mejky, dcery slastí, květy-živé toho divokého kraje s duhovými soumraky, jimiž stěží se prodere v noci záře hvězd, tančí v počtu tří tisíc, mávajíce tyrskými závoji, herreby, plazy a girlandami před velebným Vyvolencem Judeje, před Zedníkem Hospodinovým.

*

Ale třetí strana Dvorany vede do noci. Hrouzí v temnotu svoje prázdné esplanády nad končinami Josafathu.

A hle, rámě Prostředníkovo se otřásl pod rukou Královou, neboť stíny pustého nástřeší nabývají chvílemi větší velebnosti; houstnou a vlní se jakoby působením nenadálého divu.

Při pohledu na víry, předcházející děsům, Velmistr obrací svou mramorovou tvář k ustrašeným ženám a bledým válečníkům; vzkřikne:

„Kněží, rozdmýchejte sedmerý plamen zlatých Svícňův! Ať se zažehne sedmero Svícňů zaklínání pohřebních. — Ihned se objeví prázdné mátohy, ale rozptýlí se samy, nebude-li se jich nikdo dotazovati. Ať oblaky vašich kaditelnic, ó dcery Judeje, ušetří vás nepokojného doléhání Du-

chův s Pomezí věčného! Plesejte, než vás povolá Hodina do lůna země.“

*

Děl. A slavnost rozveseluje se znovu: není strachu z kouzel Asyrie! zdaž dovedli její černí magové osvoboditi před časem Nebu-Kudurri-Usura, svého krále, — svého krále, visionáře zlatého bálíma s hliněnýma nohama, — který po značen byv zavržením Elohimovým, po sedm let bloudil v kůži šelem daleko od svých statkův těmi potopními hvozdy, jež obkličují nesmírný Šeunár-se-čtyřmi-řekami?

Tanečnice maha-naïmské potřásají svými rozkvetlým, palmami, poháry jiskří; Nefthalinky proplétají svoje blyskající se šípové úžovky semknuté do klubka, dráždí k piskotu svoje hadí náhrdelníky, pochodně vrhají krvavé odlesky na kštice; výkřiky lásky, zbožňující hymny rozléhají se k Pokojnému!... V tom na památku Jericha Setníci jezdcův sodomských rozezvučí sedmkrát svoje železné tubaly, a Rhoimové ověnění hysopem, Kohenové svrchaného-„Obětnictví, v dlouhých bílých řízách zjeví se jdouce před Beránkem“-velikonočním.

Tu požár opojení zmocní se jiskřícího davu! Proklíná se jméno ohyzdné sochy, jež ozařována sluncem volala předky do prací faraonových — když povolujete hrozbě, bez ustání nad nimi zdvihané, těch palčivých třtin, jež pohltila hůl Uniknuvšího-z-vod, poddali se a dlabali do růžové žuly pyramidionův, přes zákaz knih-budoucích, — přes záповěď Levitiku! — ty podoby ibisův, kriosfyng, feniksů

a jednorožcův, bytostí, jež jsou v ošklivosti Svatému-svatých, nebo v těžkých hieroglyfech vznešené činy (četné jako písek, zmizevší jako on) a ohavná jména těch zapomenutých dynastií, dcer Menesa Temnostného. Proklínají se cibule mzdy, kvasy chleba memfisského. Přes úmluvu s králem Nechao, přivolávají se Rány za hlučné pochvaly.

Bije se v posvátné cymbály, vzaté z pokladu chrámového, cymbály vítězství, jež měla stará sestra Áronova, když se svými šedivými vlasy tančila, opojena hněvem Božím, před vojskem na březích moře. Gamaddové házejí přehršle růží do tváří odpřísahaných model. Kleštěnci se pítvoří a vyhrožují posměšně Egypťanům; řev osvobození a radosti, podoben vzdálenému hukotu hromu, valí se v oblacích nad Hierušalaimem.

*

Zatím Veliký-Zasvěcenec, pozdvihnul hlavy podruhé a pozorněji prohlédnul povahu stínův, sestarostlivěl.

Plamensedmera-Svícnuv, jež hoří rozestaveny před esplanádou, převrátil se proti shromáždění: sedmero ohnivých jazykův, přehnutých vzad na svých zlatých tyčích, zmítá se, prodlouženo a supajíc, s praskotem bičův.

Hadi Nefthalinek se rozuzlili a skrývají se do vrkočů vlasův. Rysové, nyní schouleni kolem obávaného starce, hledí naň podráždění a hněvivě mručíce.

On však usiluje proniknouti smysl předzvěstí: skřížuje svoje kněžské fylaktery na záhybech svého hyancintového pallahu, uvažuje. Marně se radil pohledem tajemných tera-

fův; se zvukem panenského zlata zlomila se odhalující ostří.

Na rameni Prostředníkově zůstala zářná ruka Králova. Oči Helkiášovy se s ní setkávají: vidí Prsten, klenot-Úmluvy, na němž se zažehuje první klavikule, klíč-křížový, obraz Propasti rozdělené ve čtyři cesty.

Mocný ten pantakl jest obklíčen týmž tvarem Prstenu. Jest uvězněn v bleskotu Prstenu, obrazu Kruhu-Vesměrného.

Duše Šalomouna, božského semene, jest smísena s odlesky tohoto vítězného znamení, v němž se čistí něžně svit hvězd.

Klavikule jest výraz, do něhož Mág soustředil část úsilí své myšlenky, jistý souhrn mocí, dobytých v triumfu zkoušek, by přímějí působil na vnitřné síly Vesmíru:

Tento Talisman hvězdovitého Kříže, na který hledí Helkiáš, jest proniknut energií, schopnou ovládnouti násilností živlův. Rozředěno v myriádách po zemi, toto Znamení, ve své duchovní tíži, vyjadřuje a posvěcuje hodnotu lidí, pro-rockou vědu čísel, velebnost korun, krásu bolestí. Jest emblemem autority, jíž Duch tajně uděluje nějaké bytosti nebo věci. Určuje, vykupuje, vrhá na kolena, osvěcuje!... I znešvécovatelé sklánějí se před ním. Kdo mu odporuje, jest jeho otrokem. Kdo střeštěně jím pohrdá, trpí na vždycky tímto opovržením. Všude se zdvihá, neznámo dětem tohoto věku, ale nevyhnutelno.

Kříž jest podoba člověka, když rozpřáhne ruce po své touze nebo se odevzdává svému osudu. Jest samým sym-

bolem Lásky, bez níž kterýkoliv skutek zůstává jalovým. Neboť po exaltaci srdce se poznává každá povaha předurčená. Když toliko čelo obsahuje bytí člověkovu, tento člověk jest osvěcován jenom nad hlavou: tehdy jeho žárživý stín, převrácený přímo pod něj, táhne ho za nohy a strhuje do Neviditelna. Tak že chlípné snížení jeho vášní jest, přísně souzeno, toliko rubem ledové výše jeho duševních mohutností. Proto dí Hospodin: Znáám myšlení moudrých, až jak jsou marná.

*

Sotva si Veliký-Prostředník prohlédl neomylný nebeský Prsten, ihned napíná a prodlužuje se před ním sedmero plamenův zlatých Svícňův, nehybných, podobných sedmi hořícím mečům.

Zaklínač poznává posléze konkordance, ohlašující jakousi Bytost z nejvyššího nebe. Jeho obličej, bezcitnější než obličej model, nabývá mlčenlivě barvy hrobův. Cítí, že plnomocník jakéhosi nezmírnitelného Rozkazu se blíží *v nitru* povětří, pronikaje a překonáváje hlubiny: bouře jeho letu jest důvodem hromadění stínův. Náhle shroutí se jeden sloup poblíž esplanády! plápol jakéhosi tajného podpisu pruhuje sříceniny...

Helkiáš nabyt znovu neohroženosti duše. S tetelením velebné radosti zjistil salem Boží, znamení Elohimovo, pantakl smrti. — Ten, který přichází, jest Asrael.

A zsinalý dav vzkřikne ve Dvoraně:

„Blesk!“

„Právě udeřil hrom nad údolím....“

„Bouře se žene.“

*

Hlasy na hoře Urážek zmlkly; jest dvanáctá hodina noční: ostrý studený vánek provívá se všech stran žár velikonoční radosti.

Dav se tlačí k terrasám: nevolnost stává se mukou.

Vzhled Dvorany se mění s náhlostí vidění: živoucí vlny valí se nazpět k Trůnu, a nespočetné výkřiky v nepořádku:

„Procitni, Silný Israele!“

„Zlaté Jablko!“

„Nejvznešenější!“

A nevěsty z pokolení Rubenova, družky Bath-Šeby, královny matere, jaty děsem:

„Králi, hle, malomocenství přichází s pouště!“

A ženy královny Naemy, zářné Ammonitky, dodávají v nářečí jebusejkém:

„Synu lásky! Znamení tvé mocné pravice v končinu metly!“

Hned po prvních rozkazech Helkiášových Jarobeam, vskočiv na jednoho z královských ořův, vrhl se přes dlažice teras a zmizel k Ir-Davidu.

Na ovzduší jako by ležela nesmírná tíže: přestává ponáhlu býti ovzduším, jež lze dýchatí Člověčenstvu.

Jako o večerech Potopy venku v mohutných hustých

kapkách lije se neznámý dešť; noc však zůstává jasna nad těmito stíny, na nebesích.

Lékaři města nižšího, kteří zůstali seděti s úsměvy, vztyčují se prudce, a koktajíce na paměť Zákonodárcovu, ukazují konci svých olivových holí na tanečnice nefthalijské:

„To jsou nakazitelky cizincův. Mají v sobě kvas porušení, roznícený dávnými cizoložstvy! To jsou ty ženy, z nichž vyvěrají smrtelné výpary! Tažte se knihy Sofetim! Na kříž s těmito malomocnicemi! Otrávilily poháry paláce, starobylé číše Davidovy.

Slyšíce toto obvinění, Nekromantky ze země Moabovy, jež lze poznati dle krkavčího křidélka, které nosí na čele za všecku ozdobu a v noci na bojištích za všecken oděv:

„Helkiáš! vyslov se proti nim před velikými Israele, a ať potomstvo Khamóvo volá svého otce!“

Ale Služebník hledí upřeně na mraky nad Josafatem.

Knězic Rehabeam, nemaje odvahy říci „Můj otče!“ Králi-Magův, hledí také, ale s jakýmsi třesením, na děsné vzrůstání prostoru:

„Jakého to nového vzhledu nabývá Noc!“ vzkřikne.

Synové Levi — stoupenci onoho *Co třeba činiti? Učini to!* — klopýtajíce hrůzou ve svých posvátných šatech, usilují promluvit k hostům: výkřiky je přerušují: jsou to Zlatotepci z Ofiru, lidé plní úskokův, nevalně si všímající pověr, kteří si však váží vědy královny:

„Sto talentův tomu, kdo probudí Pána!“

Nepraví, budou-li talenty stříbrné nebo zlaté, a stříbro jest za vlády Šalomounovy, jako kamení, bez ceny.

Na všech stranách jsou hrudi jaty největším sklíčením.

Bledé hudebnice Sidonské, dar to krále Hirama, objímají se ve stínu s dlouhými sbohem: šeptají si do ucha monotonním rytmem svoji píseň smrti, v níž se opakuje bez ustání jméno Astartino.

Sary lomí rukama a patřice na Kazatele:

„Otevř zase oči, synu Davidův!“

„On nás opouští! Jest ztracen před samou tváří Ad-dón-ai-e!“ vykřikují Amorrhejky, jizlivější Smrti.

A Sarové-vojsk:

„Jahve, povol rozhořčené modlitbě nabisův, kteří tobě hrozí, ztraceni v hloubi jeskyní idumejských nebo na horách.“

„Rozkaz proti starým odbojníkům, Šelomo!“

„Pomni, že David, vítěz u Seiru, skonáváje pravil ti:

„Ať jejich bílé vlasy sestoupí s krví do šeolu!“

A kupci z Dvaceti-Městí:

„Jošua této noci by byl urychlil návrat Hvězdy, on, který si vyprosíl, že bylo prodlouženo její světlo nad boji!... Již ho není, Pastýře Israele!“

Na toto jméno Setníci jezdcův sodomských vzkypují hroznými výkřiky: rozpomínají se na vítězství! Jejich hlasy přehlušují na chvíli všecken povyk Dvorany.

„To byl on, Předchůdce!“

„Jenž táhl do Kanaan!“

„Jenž pobil dvaatřicet králův, zapálil dvě stě tři města!“

„A jenž na popud Bytí-Bohův dal porubati ženy, válečníky, mezky, starce, vyslance, děti a rukojmí!“

„Potom usnul v Efraimu s octi svými, syt dnův a uspokojen!“

Bolestné mlčení nastupuje po tomto těžkém, hrubém pokřiku vojenském; neslyšeti už před Trůnem než pokojné oddychování kněžice Hajema, který usnul na poduškách mezi šošanami, též dřímajícími a jež, naivní, s čely na jeho klíně, dosud ještě drží, jako on, ebenové kostky ve svých prstech dětí, na něž přikvačil přirozený odpočinek.

„Roztrhněme roucha svoje!“ volají zděšené Hebrejky. „Popel, otroci!...“

Tak vítr bouře ohýbá rostliny a napovídá jim slova bez souvislosti.

*

Ale král Šalomoun není bytně ani ve Dvoraně, ani v Judeji, ani ve světech, jež vnímáme smysly, — ba ani na Světě.

Už dlouho jeho duše jest sprostěna; — není už duší lidskou; — přebývá na místech nepřístupných, až za oblastmi zjevenými.

Žítí? Umřítí?... Tato slova se už netýkají jeho ducha, přeshedšího do Věčna.

Mag jest toliko nahodile tam, kde se zdá býti. Nezná už žádostí, děsů, rozkoší, hněvů, muk. On vidí; proniká. Jsa rozptýlen ve formy neskonalé, on jediný jest svoboden. Dospěv tohoto stupně nejvyšší neosobnosti, jež ho ztožňuje s tím, co rozjímá, chvěje se a ozařuje se v totalitě věcí.

Šalomoun není už ve Vesmíru leč jako jest denní světlo v chrámu.

*

Kam se poděly tance Hradu-Rozkoše? břinkot cimbálův? šumění lyr? ... Vánek rozptýlil tento sen.

Všichni se dusí, vrávorají na temných kobercích, obléhají Trůn.

Ben Jehu, sar-stráží, dal znamení: jeho gibborové napřáhnou co nevidět svoje bronzové hrále proti davu...

Ale nezranitelní rysové mručí a funí; jejich třiatřicet hlav utváří saň, podobnou pavímu chvostu, když se rozestírá: ustupuje se; děs rozšiřuje všechny zřítelnice.

Zaslepeni opojením náhlých zděšení, hosté neuvědomili si, co se děje kolem nich. Přece však na nich těžce leží jakýsi svrchovaný vliv.

Nepozorovaně pochodně zbledly: meče pozbyly svých odleskův; vůně kadidla zhořkly; voda smrtelného Času přestala téci z orlojův; hluk a křik nenalézají už ve vzduchu ani chvění ani ozvěn. — Hle, odpovídají si tisíceré, přece však velmi zřetelné šepoty; vyjící dav jako by mluvil potichu.

Čiřejší a čiřejší tma udusila lampy, pochodně, světla; všichni vrážejí do sebe ve vlnách mrákoty: palác Šalomounův od základův až do vrchu jako by byl zahalen touto mhlou, jež u paty žulového Nebo zahaluje moře Mrtvé.

A podoby lidské mizí pod sochami.

*

Na ráz na soumračném pásmu prostoru prosvítá Rušitel Života, Navštěvovatel-s-rukama-skleslýma!... Stojí na esplanádě před Sedmi-Svícny; chvěje se a plápolá. S jeho plynulých paží crčí bystřiny bouře. Jeho oči ze severních září sklánějí se na slavnost; jeho vlasy, jichž se vítr ani dotknouti nesmí, přikrývají mu nadpřirozené plece jako listí vrb na stříbrných vodách za noci; — již pukají dlaždice pod ledem bosých nohou melancholického Āzraele: — A krépelem jeho šesti křídel, jež se dosud chvějí na obzoru, hvězdy jsou už jenom červenými body, uhlíky čadícími tu a tam v propastech.

Ihned se kalí sloňová vykládání, jakoby pod tíží věkův.

Tam, kde draperie, napjaté bronzovými lanovitými oblouky mezi sloupy odstávají, propuštějí smutně do Dvorany dlouhé světlé trojúhelníky.

Srp měsíce plíží se mraky nebe, osvětluje mezi zmatečnými skupinami zsinálou tvář kteréhosi sofeta, rozestřené v jeho kněžských rouchách.

Přes chvíli zaleskne se sině karbunkul; zajiskří rozptýlené kštice, zlaté cymbály, závoje, bělosti; jest to spleť hudebnic, jež neprolévaly nářkův.

U nohou purpurových loží, proti žaludu podušek, na kobercích hoří jednotlivě drahé kameny.

A tamhle, ztracen pod hlubinami kotonád, jeden rys s kusem řetězu na krku vyje, mihotaje se na plecích které-si sochy. — Padne; rozléhá se to chvíli, potom hluk hasne... Jest to zvuk poslední.

Vše se pohružuje v slavnostnost černých mlčení, ve spánek beze snův.

Pod stínem Azraelovým Dvorana stala se nepamětnou.

Jediné egyptské sfingy, ve třech úhlech, pod hliněnými lampami zasvěcenými Jménu, pozdvihly zvolna svých víček a kroutíce svými žulovými zřítelnicemi, obracejí kradmo svůj věčný pohled na Posla.

*

Jako zářný blesk, který prorazil dnes večer přívaly dýmajících par, odlévaje na čiré tmě našeho smrtelného povětří svoji mlhovitou podobu, osudný Cherub stojí tu, na této terrasse paláce Šalomounova.

Tvář poslovu, neproniknutelnou očím hliněným, lze vnímati toliko duchem. Tvorové cítí pouze vlivy, jež jsou spiaty s bytností archandělskou.

Žádný prostor by neobsáhl jediného z těchto duchův, jež vyslovil Nezjevený před časy a přede dny. Zvěčněné výrony božské Nezbytnosti, Andělé jsou v podstatě jenom ve svobodné vznešenosti Nebes-naprostých, kde skutečnost splývá v jedno s ideálem. Jsou to myšlení Boží, přerušená v rozdílných bytostech efektualitou Všemohoucnosti. — Jsouce reflexivní, nezvnějšují se leč v extasi, kterou způsobují, a která jest částí jich Samých.

A přece, právě tak jako v kovovém zrcadle položeném na zemi objevují se ve svém preludu hluboké samoty noci a jejích hvězdných světův, tak Andělé průhlednými závoji vidění mohou vzbuditi obraz ve zřítelnicích předurčených,

svatých, magův! Toliko země, zapomenuté mlžiny, nerozeznávají už tyto vyvolené zřítelnice; neodleskují leč Jasnost-neskonanou.

Proto ve svém posvátném pohledu král Šalomoun má moc odrážeti i zář tváří Azraelovy.

*

Ucítiv, že se blíží Vyhlazovatel, Helkiáš se zachvěl nadějí. Potopen v sebe sní, že poslední článek řetězu, který ho poutá k životu, ve chvíli se zlomí.

Nedobyl-liž si ve svrchované hierarchii inteligencí očištěných přesného a zákonného stupně, kam mohl dojít? Nedospěl-liž meze své slávy a nedostačil-liž svým budoucím osudům?

Hle, nastává tedy chvíle, kdy jest volán k vyšším přirozenostem! Jeho kruh jest posléze u konce. Nová úsilí, ode dneška jalová, zpodobňovala by ho jenom s těmi velikými samotářskými ptáky, kteří dychtívi elevací zářnějších a zářnějších, nadarmo bijí křídly v nedýchatelných výších, jež se staly příliš éthernými, by snášely jejich tíži, a nad něž se už nepovznou.

Očekává osvobozujícího dechnutí Azraelova.

*

Očekává!

Vše mu dokazuje navštívení Boží.

Vytrpěl zbožně poslední minuty požehnaných úzkostí, jež předcházejí spáse.

Přijme tedy ve chvíli cenu svých zkoušek!... Chutná již asi ty svrchované radosti Vyvolení!

Naděje blízkého uniknutí proměňuje ho tolik, že dlouhý blesk jeho zřítelnic, pronikaje hloubku stínův pod klenbami, přerušuje na chvíli smrtelné dřímoty davu.

Tu a tam v mlze skoro vzkříšené oči hledí naň s nábožnou hrůzou.

Vteřinu ještě, a bude překročena hranice všeho otroctví!...

— Ale jak to, že vteřina uplynula, a on nemohl zmizeti v božském Vidění?

Odkud to, že sotva oživen, dav těchto němých bytostí upadá znovu do mdlob a temní a znehybňuje a splývá s nocí?

Proto, že starý Zasvěcenec ztratil na ráz svůj skvělý klid. Jest opravdu znepokojen, — a divná nerozhodnost jeho pohledu ohlašuje zavrať jeho pocitův.

— Ach! proto, že stále cítí, jak sebou škube ve spěnácích Života!... Proto, že božské zničení se nesplnilo.

Již útočí naň pochybnosti; již podobny čoudu pochodně nepokojné roty samaelův, jež dotírávají na přistupovatele do Tajného-Předchrámí, již se pozdvihují, ti pokušitelé s nášepty pustošivými kolem něho: jeho čelo se zachmuřuje při šelestění jejich mrtvých křídel. Rozpomíná se v žárlivém zoufalství, že věčnosti ho dělí od toho stavu vznešené čistoty, kterého již na tomto světě a přes všechny rozkoše dospěl Šalomoun.

Pocit tohoto rozdílu mezi jeho posvěcením a posvěce-

ním Královského-Inspirovaného vzbouzí v něm nové hrůzy, jichž prudkost vzrůstá každým tepem jeho ledových spánkův.

Jak byl naň uvalen děs těchto chvílí, zasloužil-li si Světla! Zakouší intervalu neznámého.

Jest podoben sopečné skále, která by, vymrštěna nějakým strašným nárazem, byla zadržena na pokraji jícnu mocí zázračného zákona a která by se stravovala svou vnitřní rychlostí, aniž by se rozdrobila nebo rozpustila.

Hodina míjí neurčitá, těžká, nepostižitelná...

Táže se sebe. Opravdu děje se při něm nějaká porucha v základě božských zákonův?...

Zděšena váháním Nebe, jeho intelligence padá nazpět a krouží v jakémsi šílenství nadpřirozených nepokojův. Nesmírná hrůza neutralisuje sílu jeho myšlenek.

Tak vliv nehybného Azraele projevuje se Helkiášovi v těchto strašlivých úzkostech.

Stařec, nyní všecek zmaten, podobá se knězi, který by přežil svoje mrtvé bohy. Nemůže prchnouti z tělesného příbytku, v němž jest zastížen a ukován pohledem Bytosti, jejíž úplné postižení přesahuje výšku jeho ducha. Hle, jak supí, podoben žertvě. Co ho svrhne s Prahu Panování a hrouzí ho zase do starého zapomenutého prachu pocitův lidských, není přítomnost samého Vyhlazovatele, toť neproniknutelná nečinnost, ve své esenciální vlastnosti, Bytosti tohoto původu.

Neuvědomuje si, co činí, zmítá kolem sebe obávaným zaklínacím svazkem prutův, zapomíná na jejich marnost

před tímto Poslem! Ale jeho hlas není už tím hlasem, kterému se dostává vždycky, aniž kdy prosí.

Jeho zapřisahání, zarážena Sedmery-Plameny esplanády, padají nazpět kolem něho, smutně plníce vzduch larvami a přízraky! Jeho vzhled přítomný ohlašuje, že jest zrozen v dobách dávnějších než hodina jeho narození pozemského. Znova zahaluje si čelo cípem pláště Krále Israellova, a odevzdáváje svoji vůli chmurnému Osudu:

„Ellëli! vzývá, — když hrom bijící do tvých očí, nestává se tam než novým světlem, zdvihni svými nehynoucími prsty víčka Králova!...“

Tak kdysi pod klenbami endorskými jeho matka Holda na zaklínací trojnoži štěkala formule, jež vyvolaly před zed' stín Šemuelův.

*

Zatím Šalomoun zdvihnuv posléze svoje dlouhá víčka, patřil mlčky na Genia Údolí-budoucích.

Ale nikoliv na obličej Králův mířil upřený zrak Andělův, oslňující jako šípy, jež letí ve slunci.

Vyslanec hleděl na Helkiáše s úzkostlivým chvěním tajemného zaražení: zdálo se, že Misael, váhaje se přiblížiti ke starci, ponejprv od věkův rozjímal o rozkazu, kterého se mu dostalo.

Proto se čelo Krále-božského zatáhlo mraky nad starým Zaslavěncem, jako tisíc let potom a v tutéž hodinu hvězda efratejská nad krvácející Judeou u večer Mládátek.

Nemaje sil, ani aby padl na tvář, beze smyslů pod neviditelně žhoucím pohledem, který spaloval jeho život, aniž vyprosťoval jeho duši, Veliký-Prostředník zvolal:

„Potomku Davidův, skryj mne jeho dvou očí!“

A ježto mlčení Pána-Zázrakův znamenalo asi: „Kam může utéci Člověk přítomnosti Azraelovy?“ Helkiáš, sbíraje svoje nejdávnější vzpomínky, vtáhl ruce ke Králi a zahuhlal úpěnlivě:

„Jest v nesmírných chmurných lesích na březích Eufratu zpuštěná mýtina, na níž se první noci světa stočil Had.“

Král dohaduje se temné myšlenky starcovy, dotkl se ho na čele hvězdovitým prstenem:

„Jdi!...“ praví.

Helkiáš zmizel v blýskání.

*

Tehdy Šalomoun sestoupil se svého trůnu a kráčel k Azraelovi.

A jeho tunika z drahého kamení se vlekla po strakaté srsti spících rysův, přes pohaslé meče ležících válečníkův. Skupinami bílých bývalých nevěst a černošek, znalých ve vědě kouzel, rozšlapáváje věncoví zvadlá pod plápoly smolnic, jež stěží držely ochablé paže soch, postupoval nezměrnou Dvoranou, v níž jako by nyní dřímaly vzpomínky věků minulých.

A vysoká postava Krále-proroka, ženicha z Písně Písní, jevila se oslňující a modravá v hořkých vůních, jež dýmaly kolem kadidelnic.

Když Král došel posléze na konec Dvorany, vstoupil do osamělé síně, v níž zářil s úsměvem dítek mlčenlivý Cherub.

Král opřel se ve svém smutku o trosky sloupu přeraženého hromem; rozjímal z dlouha Azraele. Pod oběma pohledy vítr, přihnavší se co nejspěšněji od moří a hor, křechovitě srážel veškeré věstecké větve Zahrady Oliv.

A Šalomoun:

„Nevýslovný Azraeli! Moje oči jsou unaveny světy! Moje duše žízní po stínu tvých křídel!“

Hlas mrzutého Archanděla, tisíckráté melodičtější hlasu nebeských panen, zachvěl se v duchu Šalomounovu:

„Ve jménu Toho, ienž byl zplozen před Světlem a bude prvotinami těch, kteří odpočívají, vzmuž duši svou! Hodina Boží pro tebe nenadešla.“

*

Tehdy žal z tohoto prodloužení vyhnanství, ve kterém Mag, jako zajatec Rozumu, než se spojí se Zákonem Bytostí, měl ještě zničit stín, který vrhal na Život, přešel po duši Králově.

Vlasy Kazatelovými třpytila se v nekonečnu hvězda pastýřův. Mlčenlivě sklonil svůj zrak k pahorkům dcery si-
onské, ukolébané u jeho nohou.

„Jaké hořké dechnutí tě tedy neslo k nám? ...“ děl Předurčený.

Podoba Vidění již mizela na prostoru: ztracený hlas do-

zněl k Šalomounovi: zaslechl tato hrozná slova, v nichž prosvítala Božská-Předvědoucnost:

„Ó Králi!“ zpíval v hloubi nocí melancholický Azrael, — „skrze čas a nebeské kruhy pocítil jsem zbožnou odevzdanost tvého myšlení, a v tajemném zapomenutí jistého Rozkazu Nejvyššího přál jsem si tě pozdraviti, ó tebe! Miláčku Nebe... Ale pod tvou pokojnou rukou kryl se bývalý důvěrník tvého světelného díla, Helkiáš, Přímluvčí. Zakusil jsem tehdy neočekávaného. Nikoliv *sem* se mi dostalo poslání osvoboditi od Světa! A pochopil jsem, že Všemohoucí mne upozorňoval, milostí tohoto prvního úžasu, bych se rozpomněl, že jdu posléze, — dle Rozkazu již daného — dle Rozkazu, jehož vykonání oddálila moje svatá návštěva, povolati tohoto muže jeho pravým jménem *do těch nesmírných chmurných lesův na březích Eufratu, na tu zpustošenou mýtinu, kde se první noci světa ukryl Had.*“

Z vitraje kaple Panny Marie v kathedrále mansské,
XIII. stol.

TAJEMNÉ NEMOCI

I

Přes pokroky medicíny a chirurgie, přes jejich divoucí objevy a zázraky, jež konají, jsou ještě nemoci, jež se vymykají vědě a proti nimž zůstává bez moci. Nejznamenitější lékaři se k tomu přiznávají, sjezdy, na nichž se shromažďují nejlepší odborníci ze všech zemí, nemohou popřít nezdaru terapií a operací při těchto zoufalých onemocněních, zatím co chorý, jehož vidí odsouzena na smrt, hyne bídne v trýzních až do osudného skonání. A jest dlouhý výpočet těchto nevyléčitelných, kteří nemohou spoléhat na žádnou opravdovou pomoc ve svém srdce-rvoucím stavu.

Romanopisci a autorové dramatičtí si nalámou hlavy, by napsali něco mimořádného. Nikdy nebudou mít tolik tvůrčí moci jako skutečnost.

Vizte ty maličké dívky, sotva odstavená nemluvnátka, hošíky, dívky mladší než deset let, na které jest žalostno pohleděti. Údy mají seschlé, atrofické, nohy vypovídají službu, ruce se stahují, ochrnutí svalové jim brání učiniti jakýkoliv pohyb. Neduh nepozorovaně nabyl povážlivosti, jaké se netušilo, ač první příznaky, křeče, nebudily žádných obav. Včera jim tváře jen kvetly, byly veselé, čilé, Náhle tyto ubohé bytosti byly jakoby bleskem zasaženy a od té chvíle jsou odsouzeny k životu, od něhož jim na dobro není pomoci. Dostaly *prudký zánět míchy (myelitu)* neboli *dětskou paralysu*. Věda si zoufá nad jejich záchranou. Přiznává se, že jest v koncích. Evropa i Amerika hledají marně, jak by zdolaly tento tajemný neduh, který byl původně endemický a který jest dnes pravým bičem. Neboť dětská paralysa jest nakažlivá. Řadí po Francii, v Německu, v Rakousku, ve Skandinavii, ve Spojených Státech, a tak se rozmáhá, že v New-Yorku a v Bostonu bylo z opatrnosti třeba zavřítí školy.

Tato epidemie se ukázala asi před dvaceti lety v severní Evropě. A nyní jest rozšířena v Novém Světě po všem kraji od oceánu Atlantického až k oceánu Tichému, a není téměř jednoho amerického státu, aby jí byl ušetřen. Massachusetts a stát New-Yorský jsou nejvíce domovem této hrozné choroby. Právě do těchto velikých středisk lidnatosti přichází nejhojněji vystěhovalcův ze severní a západní Evropy. Není nemožno, že Norvéžané a Švédové přenesli nákazu tu do Minnesoty, kde se usazují u velikém počtu.

Dr. Flexner, ředitel laboratoří ústavu Rockefellerova, zabýval se po dvě léta speciálně příčinami dětské paralysy. Zjistil, že do uzrání nemoci uplynou 4 až 20 dní, průměrně 8 až 10 dní, doba to, jež dostačí, by se přeplulo z Evropy do Ameriky. Nemoc s počátku není znatelná, nevšímáme si znamení, nepoznáme jí až příliš pozdě. Její vývoj nepřipouští pochybnosti o její povaze parazitní, ale zbývá objeviti mikroorganismus, který nemoc tu plodí nebo přenáší. Bakteriologická šetření na osamocených zárodcích z bodnutí do bederních končin nemocného nebo z nervových středisk dítky zemřevšího, zkoumaných po pitvě, nevedla k žádnému přesvědčivému závěru. Studované bakterie neodpovídají žádné ze známých skupin. Když byly očkovány na opice nebo na morčata, neplodily žádného zánětu míchy. Bylo je možno považovati za vedlejší činitele při nákaze, ale nikoliv za prvotní příčinu nemoci.

Epidemie dětské paralysy, zaznamenaná r. 1909 zároveň ve Francii, v Německu, ve Spojených Státech, dala podnět k novým studiím, vedeným přísně dle posledních method bakteriologických. Byla konána trpělivě ve Francii Landsteinerem a Levanditím, ve Spojených Státech Flexnerem a Lewisem. Na konec se podařilo objeviti pranepatrný mikroorganismus, který prochází póry filter z jemného porculánu, schválně vyrobených na tyto pokusy, ano i filtry Chamberlainovými a Berkefeldovými. Tyto mikroby jeví úplně stejné vlastnosti jako jisté filtrovatelné jedy, o nichž se poznalo, že jsou příčinami nakažlivých nemocí u člověka i u zvířat, pozorovaných v laboratořích.

Tato přítomnost filtrovatelného jedu byla potvrzena při všech onemocněních zánětem míchy. Vyskytá se u všech očkovaných opic. Utvrzen tímto zjevem usuzuje dr. Flexner, že dětská paralýsa jest nakažlivá a že vskutku bývá způsobena oním nejmenším mikrobem. Bezpečně nelze říci, že byl spatřen, ale zbarvíme-li preparáty filtrátu barevnými leptadly, ukáží se nám pramaličké kruhovitě neb poněkud oválné tečky, které jsou zkoumány v ultramikroskopu, dávají ne-li jistotu, aspoň pravděpodobnost, že máme na očích tajemného parazita. Při jiných mikroskopických pozorováních viděti vířící tečky, jichž tvaru ani rozměrů nelze určit. Přece však nemožno říci naprosto spolehlivě, jsou-li tyto částčky, pouhému oku neviditelné, mikrobem dětského ochrnutí, neboť ve filtrátech ze tkání nervových jsou ještě jiné analogické mikroorganismy. Positivně ví se tolik, že tisícina krychlového centimetru těchto zárodků dostačí, by způsobila hromadnou myelitidu u opic, když nemoc uzraje, byly-li mikroby ty vstříknuty do mozku. Jed ten vzdoruje mocně vlivům vnějším, tak třebaš po týdny i po měsíce odolává glycerinaci, po měsíce vysoušení žíravým draslem, bez sebemenší újmy ve své jedovatosti, kterou podržuje často i při dvou neb čtyřech stupních pod nulou. Naproti tomu se porušuje vlivem tepla; nechá-li se půlhodiny v teplotě 45 až 50 stupňův, úplně se mu odnímá možnost způsobiti myelitidu. Ničí se roztokem peroxydu vodíkového a prostými desinfekčními pomůckami jako menthol.

Tento jed, tvrdí dr. Flexner, jest živý organismus. Stačí

ho vstříknouti sebe menší dávku, by se vštípila nákaza. Týž lékař konal s ním pokusy na dvaceti pěti generacích opic, a neduh byl čím dál tím silnější při tomto postupném přesazování. Zbývá zvědět, jak onen parazit vniká do lidského organismu. Vše vede k myšlence, že si razí cestu míchou, niče buňky sensoriální a motorické.

Obyčejné léčení nemůže proti hromadné myelitě nic. Pijavky, suché baňky, umělé vředy a jiné odvodné pomůcky, medikamenty, jodid draslíkový, protojodid rtuťový, syrub z jodidu stříbrnatého, pilulky z dusičnanu stříbrnatého, samé léky jen chvilkové. Ani teplé sprchy, ani masáže, dlouhé koupele, ležení na lůžku, naprostý klid nemohou zdolat houževnatého mikroba, který se nedává másti ve své cestě a ve svém díle. Třeba jej potírat zbraněmi novými, ráznějšími, způsobilejšími zničit jej. Které to jsou zbraně? Problém jest neřešitelný, říkají fakulty.

II

Denga, méně nebezpečná než dětská paralyza, ale též neprozkoumaná co se týče jejích příčin, neméně vzdoruje obyčejnému léčení antiflogistickému neb sympathickému: chininu, studenému polévání, mazání, izolování. Tato zimnice, při níž láme v kostech a jež působí bolesti svalové a kloubní, provázená loupáním v hlavě, kožními vyrážkami, jest nanejvýš nakažlivá. Jest domovem v zemích horkého pásma (v západní Indii a v jižních Spojených Státech),

kdež rádí hrozně, tím spíše, že uzrává velmi brzo. Zase tajemná nemoc, skoro jistě parazitní, ale až dosud se nepodařilo naléztí jejího mikroba, a neví se, jak se šíří zřejmá epidemie, již nakažuje.

Purpura (změtice horečná) též zůstává tajemna ve svém původu. Jest nakažlivá a druží se k nemocem popisovaným Landouzým, Martinem, Faisansem a jinými epidemiology, ač se však zkoušelo na ní umělé sérum a několik speciálních léků, přecasto zklamou při ní proslulé způsoby léčení. Krví, jež uniká stěnami tepen, vznikají na kůži červené, hnědé neb purpurové skvrny, teče z dásní a ze sliznice. Tehdy pouhé píchnutí špendlíkem může míti v zápětí smrt. *Purpura* se sdružuje s rozličnými poruchami a bývá za jistých okolností podobna moru; vyskytá se v zemích orientálních. V Evropě činí se skorem neškodnou očkováním, ale někdy bývá velmi nebezpečna, a neví se správně, čemu ji přičítati.

Stejně tomu jest s *nemoci Addisonovou*, popsanou r. 1855 anglickým lékařem tohoto jména. Jest to choroba těžká, skoro vždy smrtelná. Po dlouho trvajících bolestech břišních nemocný upadá v úplnou malátnost, kůže mu hnědne, cítí poruchy, jež se konstatují v pochvách nadledvinových, postupnou ztrátu citění a pohybu; jest neodvratně ztracen; lékaři mu nevědí pomoci. Umírá, a ani pitvou se nevyšetří, čím zahynul.

Vole exofthalmické nebo nemoc Basedowova zachvacuje obyčejně mladé ženy. Oči vystupují z očních důlků, žláza štítná zduřuje nebo degeneruje, srdce tluče dvojnásob sil-

ně, tepna bije nepřetržitě. Někdy, ač zřídka, se vyvázne z této nemoci, často se připojuje slepota a též pomatenost, ona slepota rozumu.

Beriberi jest choroba velmi obecná na Filippinách a v Japonsku, právě tak jako na Antilách, v Indii, na Sumatře, na Borneu, na Javě, na Ceylonu. Pochází z nejvýchodnějšího Orientu, a odtamtud se rozšířila s vystěhovalci. Řadí zejména v pohlaví mužském, ale ani ženy jí nebývají vždy ušetřeny. Mělo se za to, že tato epidemická nákaza, spřízněná se žlutou zimnicí a s impaludismem, bývá z fyziologické bídy. Více se podobá pravdě, že ji působí mikrob, který se dostává do organismu s potravinami. Tělo modrá, srdce ochrnuje, dostavuje se rozšíření sleziny, jater a ledvin. Dr. Ph. Poirrier tvrdí, že speciálního léčení beriberi dlužno teprve hledati.

Leukocythemie čili *leucemie*, jež vzniká z trvalého rozmnožování bílých tělísek krevních čili leukocytův, jest jako právě vylíčené neduhy nemocí, jejíhož tajemství nebylo možno proniknouti. Leukocyty svádějí s hematemi čili s červenými tělísky tragický boj, jehož sázkou jest lidský život. Nemocný zpozoruje jeho rozuzlení ze svého postupného slábnutí, jež prozrazuje jeho bledost; stává se nevrlym, hlásí se zdužňlost jater a lymfatických ganglií, zrak se kalí, nemocný často krvácí, naskakují mu opuchliny, schází den ze dne. Za rok neb za dvě léta umírá. Tajný nepřítel, jenž potměšile útočí na organismus, uniká zkoumání, byť bylo řízeno Virchovem.

Elephantiasis, jež řadí endemicky v krajinách horkých, v Egyptě, v celé Asii a v Americe ekvatoriální, jest asi parazitní, ale Dr. Ph. Poirrier dosvědčuje, že její příčina jest neznáma. Symptomy se vyvíjejí za podivných podmínek, kůže na dolních údech tloustne, nohy se znetvořují otěklými a nabývají hrozných rozměrů. Snadno v nich nastává otrava krve, a úd nezbytno odejmouti. Krev jest nakažena parazitem, kterého žádná profylaktická látka nemůže zničit. Neduh ten jest tím hroznější, že nemocný se cítí ztracen. Znal jsem jednoho mladého muže, který jí onemocněl. Než jí byl zachvácen, jen kvetl zdravím, byl velmi inteligentní, vybrané povahy a hodlal se právě oženiti, když se ho zmocnil onen strašlivý mikrob. Děse se svého stavu, který se týden za týdnem horšil, nevidá žádné spásy, pozoruje denně hrůzu své rodiny a své nevěsty, nemohl již snést morální trýzně, ještě krutější než trýzeň fysická. Zavraždil se. Lékaři pravili: „Není co činiti.“ Jeden z nich, věda, jaký jest stoik, dokonce mu radil, by urychlil svůj konec.

III

Jsou však nemoci ještě strašlivější, ještě tajemnější. K jednomu z nejlepších lékařův washingtonských přišel na poradu robustní muž, kypící zdravím, pravý herkules. Vypravoval, že jest rybářem a že minulého roku cítil při svých pracích velmi silné svrbění od velikého pupence na levém

rameni. Proštípl jej, a z pupence vylezl bílý ploský červ, půl-druhého centimetru zšíří a asi dva centimetry zděli. Zdálo se mu to podivným, ale nevšímal si toho valně. Po půl roce zpozoroval na svých prsou čtyři nebo pět výrůstkův. Ani brvou nehýbaje rozřezal je kapesním nožem a našel v nich tytéž červy. Doktor, jemuž to vypravoval, nepochopil na tom nic. Prohledal muže po celém těle a zjistil, že se pupence vyrážejí na slabině a pod levým prsem. Pod každým byl v měchýřku červ, někdy dva i tři. Byli to červi cystovití, sourodí s jedním parazitem, který se usazuje ve střevě, druhu však dosud vědecky nezjištěného. Lékař jich vzal několik a dal na zkoumání profesoru Smillsovi, zkušenému helminthologovi u nemocnice námořnictva. Ten poznal v nich hlístu již pozorovanou v Japonsku, jež se však ve Spojených Státech dosud nevyskytla. Nikdo nemohl říci, jak se tam přenesla ani jak se ocitla v těle rybářově. Nebyla v žádné nomenklatuře ani nebyl popsán její původ. Zatím záhadný úkaz co nejbedlivěji pozorován.

Rybáři, jemuž nikdo neuměl pomoci, jeho neobyčejný neuh se rozmáhal. Brzo zakoušel nesnesitelného pálení. Sešilel. Toto pomatení na mysli nebylo ostatně nic divného: paraziti dostihli do mozku. Muž ten zemřel v záchvatu deliria tremens. Pítvali jej a prohlíželi pozorně vnitřek lebky. Mozková dřev byla sežrána červy, kterými se tam hemžilo. Nelze si vysvětliti, jak mohl zemřelý tak dlouho snášeti tato muka!

Červ, o němž mluvíme, nemívá pravidelné podoby. Stáčí se do několika závitův, někdy se podobá asi foetu, který

by měl několik hlav. Jeho způsob rozplozování, připomínající tasemnici, jest mimořádný. Mnohonásobné hlavy se oddělují a prolézají tkáněmi, dorůstajíce v nové celé hlísty, jež se osamoceně zavírají do měchýřku a živí se lidským organismem.

Jistá Japonka, pozorovaná loni v tokijské nemocnici profesory fyziologie a vnitřní pathologie lékařské fakulty tohoto města, jevila tytéž symptomy oné nevysvětlitelné nemoci. Na rozličných částech jejího těla bylo na krychlový centimetr tkáně až 1.500 červů. Při tom zjištěn zajímavý úkaz. Nemocný jest jenom přechodným hostitelem svého káta, neboť dříve bydlel ve stavu larvy v těle některého zvířete. Nějaký býk napásl se trávy nakažené onou tajemnou hlístou. Parazit nezpůsobil mu žádných poruch střevních; ale když býka zabili, tento červ zůstal v mase. Kdosi je jedl, a úkladný nepřítel, stále živoucí, se usadil v tomto lidském těle, fyziologicky příznivějším jeho vyvinutí. Tehdy se děje to, co při trichinose. *Trichina* hnízdící ve svalových žilkách prasete není mu nijak na újmu. Stává se nebezpečnou člověku, který ji pozře.

Podobá se, že tak tomu bylo s rybářem i s Japonkou. Tento parazit dostal se do nich asi tím, že jako obyčejně jedli rybu a že jakýsi druh ichthyologický, na němž si chtěli pochutnati, choval v sobě hrozného parazita.

Ženě tokijské bylo třiatřicet let, rybáři waschingtonskému čtyřicet osm. Oba zemřeli a zůstavili dívky; z těch žádné nejeví symptomů oné tajemné nemoci. Dlužno z toho uzavíratí, že není nakažliva? Bylo by asi ukvapeným vysloviti

se o tom na určito, neboť není známo, jak dlouho potřebuje nemoc, by se vyvinula, jako není známo vědecké jméno choroby. Ostatně američtí a japonští lékaři vydávají všech svůj um na hypotézy a učené hádky o jejím původu, aniž který pronikl nevysvětlitelnou tu hádanku.

Dr. A. DE NEUVILLE

(Psáno r. 1911.)

VELIKONOČNÍ ZPOVÍDÁNÍ

Ať do kteréhokoli kostela teď v době postní nebo velikonoční vkročíte, neslyšíte tam na kázáních než úsilovně vybízet k „velikonoční svaté zpovědi“, k „velikonoční správě boží“. I pastýřské listy biskupské se čtou a hlavní myšlenkou jejich jest „dobrá velikonoční zpověď“. Leckde konají se i t. zv. missie, a kazatelé vyřvaných hlasů a zmozolnělých rtů by se ukřičeli, aby přivedli všecky k dobré velikonoční zpovědi, zvláště ty, kteří nebyli už několik let. A též tak řečená „zpovědní zrcadla“ modlitebních knížek kladou vážnou otázku: „Nevynechal jsem velikonoční svatou zpověď?“

Leč praxe duchovní správy bývá v těchto diecésích v ledačems podivna, i bývá člověku často ohlížeti se o poučení tam, odkud pravý řád církevní vychází. Tedy co v této věci ustanovuje svatá Církev římská?

Každý věřící obojího pohlaví, jakmile dospěje let rozeznávání, aspoň jednou za rok zpovídej se vlastnímu knězi věrně ze všech svých hříchů a uložené pokání snaž se, seč jest, vykonati, a alespoň o Velikonocích uctivě přijímej svátost Eu-

charistie, leč by snad na radu vlastního kněze z nějaké rozumné příčiny za dobré uznal na čas přijímání jejího se zdržeti; sice budiž mu zakázán přístup do chrámu a po smrti odepřen mu křesťanský pohřeb.

Takové jest ustanovení čtvrtého sněmu Lateránského, slaveného papežem Innocencem III. r. 1215.

Tedy mluví se v něm o povinnosti aspoň o Velikonocích přijímati Svátost Oltářní. Dle Rituálu Římského povinni jsou faráři vésti za tím účelem seznam věřících a ty, kteří v té době by k Přijímání nepřistoupili, oznámiti biskupu. Kde však jest řeč o nějaké velikonoční zpovědi? Prikázáno jest toliko zpovídati se *nejméně jednou do roka*. Závazek zpovídati se vlastnímu knězi byl později uvolněn tak, že se možno zpovídati kterémukoli knězi, řádně ustanovenému. Ale bylo kdy prikázáno něco o povinnosti zpovědi v době velikonoční? Nikdy. Ani papežem, ani biskupy. Z toho, že kdo není ve stavu milosti, povinen jest před svatým Přijímáním se zpovídati, nevyplývá, že by příkazy o zpovědi jednou za rok a o Přijímání velikonočním bylo slučovati; přijímám-li v době velikonoční, není třeba, abych býval byl právě v době postní neb velikonoční u zpovědi. Proč tedy napořád kněží, ba i biskupové nesprávně mluví o velikonoční zpovědi? Dosavad v Církvi vždycky, když nějaká pravda neb norma začala se vyjadřovati jinak než Církev sama ji vyslovila, ukázalo se to zástěrou nějaké ošemetnosti nebo bludu, a ne-li, tož aspoň brzy se do takové nezákonné formy blud zahrnul. Což tedy zde, když se vyslovuje něco zcela jiného?

Ale ještě zajímavější jest, jak se ta „velikonoční zpověď“ praktikuje. Všecko úsilí Církve tihne k tomu, aby ti, kteří milost přijali, již nehřešili, aby se posvěcovali. Kdo by znovu se byl zaprodal ďáblu a smrtelně zhřešil, toho s úzkostí

volá, aby nemeškal a co nejdříve svátostí Pokání znovu získal milost; a jinak bez rozdílu každému doporučuje, aby se často zpovídal. Svátost oltářní pak jest pravým vezdejším chlebem, bez něhož se duše neudrží na živu, a proto přáním Božím jest, aby věřící často a denně ji přijímali. Byl by špatným služebníkem ten, jenž by hledal jen tolik dělati, aby ho pán jeho nevyhnal z domu, a ani by hospodář nepřijímal sluhy, který by se sám od sebe nechápal toho, v čem pozná neb i tuší jeho vůli a přání. A my zajisté nepřijali jsme ducha služebnosti, ale ducha vyvolení. Kdož tedy Boha poznali, sami budou spěchati často k Svátostem. A jestliže toho, kdo ani jednou za rok by se nechtěl zpovídati, Církev vylučuje ze svých svatých míst za živa i po smrti, patrně, že kdo toliko jednou do roka se zpovídá a přijímá, jen tak tak se drží v Církvi a že mu nechybí mnoho, aby byl vyvržen. Ale zatím aby kněží ukazovali takový stav za nejzazší a hrozili těm, kteří ani této povinnosti nedbají, zdá se, jako by jim to byl stav normální, a byli by celkem spokojeni, kdyby se jejich úsilí podařilo dostati všcky na tuto úroveň.

V staroříšském kostele horlivě se zve k velikonoční zpovědi. Duchovní správce na kázání „vyvrací námitky“, rozptyluje obavy, ukazuje na výhody a jak snadnou věcí jest taková zpověď. V takovém kázání představuje Jidáše lakomce za typ hříšníka a praví: „U nás, v tomto kraji není arci příležitosti k hříchu lakomství, protože tu jest kraj chudý, nemáte čím býti lakomi.“ Z tohoto ovšem vyplývají pro farníky jiné pohodlné dedukce. Pýcha? U nás se není čím pyšnit. Závist? V našem kraji není čeho záviděti. A tak i v ostatním. Tož potom by ta zpověď opravdu nebyla nic těžkého. A ještě nové zvláštní usnadnění vymyslí p. farář

ve prospěch svých farníků. Sezval řadu kněží z okolí na druhou neděli a následující dva dni, a tak všichni farníci na ráz mohou přijít: jedno půldne dívky, druhé muži, potom mládenci, ženy, a tak za dva dni bude celá farnost vyzpovídána. Jest v tom též skryta výhoda nemalá pro p. faráře. Velikonoční zpovídání cítí se totiž trapným břemenem duchovní správy; když se mu však sejde několik pomocníků a vezmou to plnou parou, bude to rázem s krku, aniž se to pocítí, a bude na dlouhý čas pokoj. Na druhou neděli se zase obují do sousední farnosti a tak za několik hodin práce vše se hladce odbaví.

V ohlášený čas pozvání kněží opravdu se sejdou, před čímž p. farář znovu ještě povzbudil věřících, by co nejhojněji přišli a využili té výhody. Mezi farníky se však nejevilo valného nadšení; zdálo se to čímsi novým, cítilo se v té hromadné nadhánce a v tom prudkém ruchu cosi mašinového, humbug a šablona a zveřejnění něčeho, k čemu právě nejvíc třeba ticha a usebrání. Ale tyto plaché dojmy byly brzy setřeny úvahami praktické mysli. Zpovědníci zasedli na svá místa v kostele; v každém koutě seděl nějaký. A protože jest ještě dosti duší horlivých, brzy byly všechny zpovědnice obstoupeny. A šlo to. Kajicník za kajicníkem odcházel rozbřešen a uspokojen. Brzy se osmělovali ti, kteří se dříve zdráhali; myslili si, že přece jen lépe, budou-li to mít také s krku, a že když to tak p. farář zřídil, což by si něco vyčítali? A tak se v kostele pracuje jako v úlu, jedni odcházejí, noví přicházejí. Brzy vše jest vyzpovídáno, dřív než se počítalo.

Duchovním správcům se podaří, že opravdu přitáhnou mnoho lidí k „velikonoční zpovědi“. V proudu ostatních přijdou i agrárníci a takoví, kteří za celý rok nepřijdou do kostela a čtou jen pokrokové noviny. Každý na ten den

vezme na sebe vážnější tvář a odbude si to : není to opravdu nic tak nesnadného a člověk se cítí spokojenější, má klidné svědomí. A tak farníci i p. farář jsou spokojeni.

Ale tato nadhánka málo slávy a radosti přináší Církvi. Valná část křesťanů, kteří chodí k svátostem, chodí jen jednou za rok, a kdyby se kněží o toto „jednou za rok“ tolik nepřičíňovali a tak podezřele toho neusnadňovali, přišlo by jich pramálo. Ale kdo ani jednou do roka nepřijme Svátostí, toho náleží vyloučiti z chrámu. Kolik lidí z každé farnosti by bylo takto vyvrženo ! A bylo by jim to na škodu ? Člověk, který by přes výstrahu, kterou Církev velí farářům vyhlásiti, nepřišel k Svátostem, věděl by, že Církev s ním ničeho nemá a že po smrti i tělo jeho bude vyvrženo jako mršina, byvši schránkou duše smrduté, a tyto poslední snad šlehy výčitky hnaly by jej k obrácení. Neboť čeho jiného jest potřebí k spasení než *obrácení*, a co jsou platny všechny zpovědi bez obrácení ?

Pánům správcům duchovním by bylo úzko viděti, že takové jest v pravdě ovoce jich péče o duše, že mnoho a mnoho lidí k Svátostem nikdy nepřijde, proto jen o to usilují, aby je jednou za rok stůj co stůj k tomu přiměli. Ale za ta rozhřešení, jež se tak šmahem a tak lacino dávají a z nichž každé přece má cenu krve Ježíše Krista, Kdosi draho platí !

„U nás není lakomství,“ řekne s místa Božího farář osady, kde jediným životním cílem jest zašetřiti peněz, kde každý ukládá tisíce do záložen a kde poslední podruh by si vyčítal, kdyby neměl nějakou stovku v teple. Zajisté lakomec jest jen ten, kdo zakopává peníze do sklepů nebo pod stromy, kde je mol a rez kazí — ale kdo ukládá do záložny s dobrým důvodem, aby se „pojistil na stáří“ neb

„ulehčil dítkám“, a do záložny, kterou spravuje jeho farář, není-liž to vzorný křesťan, věrně plnící povinnosti stavu svého? Oh, jak zářiti budou ve svém zatracení staří lakomci, kteří se kochali svatokrádežně leskem a zvukem zlata, tušíce jeho tajemství, oproti mrzkým křesťanům nynějším, kteří se spokojují šerednými papírovými hadry a spořitelními knížkami, které nejsou ničím!

Na každou neřest najde se arcí vysvětlení, aby se mohlo celkem s dobrým svědomím jíti ke zpovědi a nebylo třeba něčeho navyklého zanechávati neb dokonce pomýšleti na nápravu.

Ale kdyby nebylo jiného hříchu, neslyšíme-liž napořád bráti nadarmo nejsvětější Jména, po zpovědi jako před zpovědí? I na to má morálová kasuistika omluvu: návyk. Ale jsou-li někomu jména, skrze něž máme život a spasení, při jichž zavznění Andělé padají na tváře a démoni se třesou, tak všední, že je dovede vměšovati do proudu svých špinavých žvástů, ten ukazuje, že s Bohem nemá nadobro nic* a že ani rozhřešení nemohl v jeho svatém Jménu přijmouti než svatokrádežně.

Toto rozjímání napsáno bylo v postě před dvěma lety, a dnes nalezše je, nenacházíme v něm žádné neshody. Nic se nezměnilo. Zase jest právě zpovídací kampaň. Zase bude tyto dny v Staré Říši ten výroční trh na hříchy s několika kramářskými stánky. Už to vešlo v obyčej. Jest to jako to jarní „veliké praní“ v Normandsku, kde se pere najednou všechno prádlo za zimu nahromaděné.

* Slyšeli jsme kanovníka olomouckého Dr. —Ehr—, jenž brzy po Mši svaté (několikaminutové) a potom za dne co chvíle v sprostém chchtotu neb vzteku metal z úst nejsvětější jména Ježíšovo a Mariino. Co chcete od diecése, když takový jest první rádce a důvěrník biskupův?

„Válkou“ jen přibylo o důvod, by se vše tím ledabyleji odbývalo. Podotknouti snad jen ke zmínce o schraňování peněz v záložnách, jaký ironický mol a rez přišel na ty poklady a jak ty papíry, i když jich přibývá nebo číslic v knížkách, podivně se sesychají a jejich zlatovost jak se odpařuje?

V březnu 1916.

ŠKOLY V XIX. STOLETÍ

LÉON BLOY, *ZOUFALEC*, kap. X.

... Když mne dal do lycea, nastalo peklo. Ztupělý již strachem, opovrhován ostatními dětmi, jichž dovádívá rozpustilost mne hrůzou naplňovala, hanoben nízkými a podlými zkošťnatělými pedanty, kteří mne vystavovali hlučnému výsměchu mých soudruhů, trestán bez ustání a bit všema rukama, upadl jsem posléze v zamlklý odpor a nemluvnou omrzelost a mlčelivou ošklivost a nechuf k životu; a to způsobilo, že jsem se podobal mladému blbci.

Tato dokonalá sklíčenost, to věčné svírání srdce, obyčejně padající na melancholické děti v polepšovnicích Veřejného Školství, ztěžovala mi nemožnost pochopiti pozemský stav, jenž by byl méně krutý. Zdálo se mi, že jsem padl nevím ani z kterého plamenného zářícího nebe do nekonečné hmoty neřádů, kdež mi lidské bytosti jevily se havěti hmyzu a štěnic.

UMĚNÍ ÚTOČIŠTĚM

LEON BLOY, *ZOUFALEC*. Kap. XI.:

Vskutku, o čem, k čertu, by měl dnes sníti jinoch, jehož nynější obory zaměstnání rozhořčují a jenž nad obchodní podlostí a sprostotou jest drážděn k dávení? Není již křižáckých výprav, ani ušlechtilých dobrodružství v dalekých krajinách, ať druhu jakéhokoliv. Celá zeměkoule stala se rozumnou, a budme jisti, že se setkáme s lejnem anglickým na všech průsečících nekonečna. Zůstává toliko Umění. Pravda, umění proskribované, opovrhované, podrízené, vychrtlé hladem, prchající, rozedrané a katakombické. Avšak přese všecko to jest jediným útočištěm některým nejvznešenějším duším, odsouzeným k tomu, by vlekly svou trpící kostru po křižovatkách světa mršinami poházených.

UMĚNÍ

LEON BLOY, *CHUDÁ ŽENA*; část I., kap. XXXII.

Co by se bylo stalo z Křesťanství, kdyby obrazy i nejposvátnější byly něčím jiným než akcidenциemi jeho podstaty? Náš Pán Ježíš Kristus nesvěřil své Bárky duchům nádhery milovným, toužícím po skvělosti a přepychu. Svět byl dobyt lidmi, kteří neuměli rozeznávat své pravé ruky od levé, a národové spravováni byli moudře Jasnovidci, kteří nikdy nic nevěděli z toho, co se hemží na zemi. Abychom nemluvili než o hudbě, nejskvělejší melodie ocitá se hluboko pod mlčením, jakmile se pronese *Custodiat animam meam* z přijímání knězova. Podstatno jest kráčet po vodách a křísiti mrtvé. Ostatek, *jenž jest příliš nesnadný*, hodí se k pobavení dětí a k tomu, by se uspaly v soumraku.

MALÍŘSTVÍ

LEON BLOY, *CHUDÁ ŽENA*; část I., kap. XXXII.

Církev, která zná dokonale člověka, dovolila a chtěla Obrazy ve všech dobách a do té míry, že vstavila na své oltáře ty, kteří dali svůj život za tuto tradiční kostru jejího kultu, ale s absolutní výhradou ctění nadpřirozeného, přesně přenášeného a přisuzovaného neviditelným originálům, jež tyto obrazy představují. Tak se vyslovuje koncil Tridentský.

Zajisté, opovržení nebo ošklivost moderních křesťanů ke všem projevům vyššího umění jest nesnesitelná, ba zdá se i jakýmsi druhem ďábelštějšího obrazoborectví. Místo aby trhali plátna nebo rozbíjeli malované sochy, jako se to dalo za Isaurů, rdousí se duše světla v sentimentálním blátě pitomé zbožnosti, což jest nejobludnějším znetvořováním nevinnosti...

UMĚNÍ

LEON BLOY, *CHUDÁ ŽENA*; část I., kap. XXXII.

Umění jest cizí podstatě Církve, bez užitku vlastnímu jejímu životu, a ti, kteří se mu věnují, nemají práva existovati, nejsou-li jejími nejpokornějšími služebníky. Splácí jim svou nejmaterštější ochranou, protože v nich vidí své nejbolestnější a své nejkřehčí dítky, ale vyrostou-li a zkrásní-li, vše, co může učiniti, jest to, že je ukazuje z daleka davu, jako kruté šelmy, k nimž jest nebezpečno se přiblížiti.

UMĚNÍ KŘESŤANSKÉ

LEON BLOY, *CHUDÁ ŽENA*; část I., kap. XXXII.

Možno setkat se s některými vzácnými a aristokratickými jednotlivci, kteří by byli zároveň umělci i křesťany, ale nemůže býti *Umění křesťanského*.

Kdyby existovalo umění křesťanské, mohlo by se říci, že jest brána do ztraceného Edenu otevřena a že tudíž Hřích prvopočáteční a křesťanství celé nejsou než žvaněním. Poněvadž však toto umění neexistuje více než božská Irradiace na naší planetě, od šesti tisíc let sotva osvětlované posledním oharkem slunce, jež Neposlušní zhasli, bylo neodvratno, by umělci a básníci, netrpělivi ve svém usilování, by znovu zažehli onen plamen, vzdálili se od staré Mateře, která jim nemohla nabídnouti než katakomby Pokání.

CHUDOBA

LEON BLOY, *CHUDÁ ŽENA*; část II., kap. I.

Andělé se odmlčují, a Démonové třesouce se vytrhují si jazyk, by nemluvili. Jedině blbci tohoto posledního století troufají si vysvětliti toto tajemství. Zatím než propast je pohlť, Chudoba se prochází pokojně se svou škraboškou a se svým *hledím*.

Jak se na ni hodí slova Evangelia podle svatého Jana! „Bylo světlo pravé, které osvětluje každého člověka, přicházejícího na tento svět (Chudoba). Na světě byla, a svět skrze ni učiněn byl a svět jí nepoznal. Do vlastního přišla a vlastní jí nepřijali.“

SPÁNEK

LEON BLOY, *CHUDÁ ŽENA*; část I., kap. XXXIV.

Spánek, který v okovy poutá lidské tělo, honosí se mocí, že nahraditi může duši na okamžik bleskové krátkosti *jednoduchost* vidění, které jest výsadou *Nevinnosti*. Právě proto dojmy hrůzy neb radosti, přijaté ve snách, honosí se působivostí, již vědomí jest pokořeno, když mechanika chlípnosti opět se zmocňuje své vlády.

CHUDOBA

ŽIVOT SESTRY MARIE Z JEŽÍŠE UKŘIŽOVANÉHO, kap. XVII.

V jejím dětství dostalo se jí od božského Mistra předivného naučení o této ctnosti. Spatřila Našeho Pána na břehu mořském a pravil jí: „Pohleď na toto nesmírné moře; nuže neber si z něho víc vody, než co ti bude nezbytno; ač moře nemožno vyvážit, nabírej si z něho jen v míře své potřeby. Toť abys měla příklad chudoby, kterou jsi povinna zachovávat“ . . . Ve svých vytrženích často z rozkazu Božího doporučovala úzkostlivě dbáti této ctnosti a prudce se rozhorlovala proti sebe menším pokleskům v ní, tvrdíc, že zarmucují srdce Boží. Špendlíčku, drobtu si vážila. Přála si nezbytného, ale co bylo nad to, zarmucovalo ji. „Na velikou opravu, naprosto nezbytnou, říkála, byť stála million, Pán by poslal vše, čeho na ni třeba; ale za stéblo zmarněné jest zraňován a poslal by trest. Za jednu díru ucpanou, když toho nebylo nezbytně potřebí, věru že by jich uměl prorazit deset s druhé strany.“

ODPUSTKY MILOSTIVÉHO LÉTA

P. ESTATE, *ŽIVOT SESTRY MARIE Z JEŽÍŠE UKŘIŽOVANÉHO*, čes. vydání str. 266. (Zlomky výrokův a rad):

Březen 1875. O odpustcích milostivého léta pravila: „By se získalo jubilejních odpustkův, třeba nemíti sebe. Třeba jich získávat, jako bychom byli v hodině smrti. Mnozí se modlí tyto odpustkové modlitby, ale málo kdo získává odpustkův . . . Získáme-li odpustkův milostivého léta, získáme jich na celý život: Duch Svatý spočívá na té duši, duše jest obnovena v Bohu. Po celý život bude se jí dostávat milosti k boji, udrží si krutou nenávisť ke hříchu! Získati odpustkův milostivého léta, toť míti dary Ducha Svatého.“

ZDRAVÍ

G. K. CHESTERTON: *HERETIKOVÉ*, V. „*H. G. Wells a obrové*“.

Chybou lékařského mluvení jest, že spojuje ideu zdraví s ideou opatrnosti. Co má zdraví s opatrností? Zdraví souvisí s bezstarostností. Opatrnosti bývá potřebí při úkazech zvláštních a abnormálních. Když jsme právě nezdraví, bývá snad potřebí pečovati, abychom se uzdravili. Ale itehdy se snažíme o uzdravení jen proto, abychom byli bez starostí... Všecky základní funkce zdravého člověka měly by se dítí výslovně s potěšením a pro potěšení; neměly by se dítí s opatrností a pro opatrnost. Člověk měl by jísti, aby ukojil dobrou chuť a nikoliv aby udržel tělo... Potrava bude opravdu obnovovati jeho tkanivo buničné, dokud on nemyslí na svoje tkanivo buničné... Jest prvním zákonem zdraví, aby naše potřeby nebyly pojímány jako potřeby; náleží je pojímati jako přepych.

PARADOXY KŘESŤANSKÉ

G. K. CHESTERTON, *HERETIKOVÉ*, IX., „*Rozmary p. George Moorovy*“.

Tradice křesťanská spočívá na dvou nebo na třech paradoksech nebo tajemstvích. Jedním z nich třebas jest paradoks naděje neb víry — že čím beznadějnější jest situace, tím více potřebí doufati. Jiný paradoks jest paradoks lásky neb rytířství, že čím co slabší, tím větší úcty k tomu potřebí, že čím co neuhajitelnější, tím více to požaduje od nás jakési obhajby. Jedním však z těch velmi živoucích a činných tajemství v křesťanské tradici a jedním, které katolická Církev, jak pravím, ze všech sil vždy co nejvíce vyzdvihovala, toť idea o hříšnosti pýchy. Pýcha jest slabostí v charakteru; vystřebává smích, vystřebává podiv, vystřebává rytířskost a energii.

KŘÍŽ nebudiž před svatostánkem.

POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮV odpověděla 11. června 1904 *Ord. Fratrum Minorum provinciae Portugallicae* na otázku: „Zda možno postavit kříž s obrazem Ukřižovaného, který má státi mezi svícny, také na oltáři, na němž se uchovává Sanctissimum, hned před svatostánek, a nebo jest jej třeba postavit nad něj nebo za něj?“

takto: „Kříž buď postaven mezi svíce, nikdy před dvířka svatostánku. Možno jej také postavit nad svatostánek, ale ne na trůn, na němž se vystavuje Nejsvětější Svátost oltářní.“

MODLITBA ZA UMÍRAJÍCÍ

ZE SEKRETÁŘE POSVÁTNÉ KONGREGACE ODPUSTKŮV
A SVATÝCH OSTATKŮV, 10. prosince 1907:

„Přesvatý pán náš papež Pius X. povolil dobrotivě kněžím sloužícím Mši, i všem v Krista věřícím, Oběti mešní účastným, kteří hříšníky všeho světa, té chvíle skonávající a toho dne umřítí mající, nábožně Bohu poručí, sto dní odpustků, které možno věnovati též zesnulým. Což platí na vždy, přes jakákoliv ustanovení tomu odporující.“

AKVARELLA

KAREL HLAVÁČEK, *SPISY*. (Výstava českých akvarelů roku 1896)

Akvarella — představuji si vždy pod tím slovem jemnou sensaci a někkou plihkou náladu. Průsvitavé a vodové lehké tóny akvarely, jež nají samy v sobě takovou chytavou *suggesci* pro milovníky delikátního umění, vedle sebe jednoduše kladeny, plavé a zlomené, mají pro nejodstíněnější stavy jemné duše citlivost gelatinových desek, citlivost zinkových amalgam, citlivost stříbrných roztoků pro ultrafialové paprsky. Dovedly odraziti se stejnou intenzitou vise křížových válek v Utrpení Páně středověkých koloristů, jako dovedly chytati pod rukou japonských malířů nejjemnější nálady přírody a pod rukou středověkých mnichů v umění iniciálovém vytvořiti celé školy sladké, biblické bukoliky.

AMEN

ŽIVOT PÁNA NAŠEHO JEŽÍŠE KRISTA dle vidění Anny Kat. Emmerichové. Svaz. III., část 4.

Ježiš konal veliké kázání o slově Amen. Pravit, že jest úplným úhrnem modlitby. Kdo je vyslovuje ledabyly, že maří svou modlitbu. Že modlitba volá k Bohu, spojuje nás s Bohem, otvírá nám jeho milosrdenství, a slovem Amen, náležitě-li se je modlíme, přijímáme dar z jeho rukou. Mluvil ku podivu krásně o moci slova Amen. Nazýval je začátkem a koncem všeho, a pravit téměř, jako by Bůh jím byl stvořil veškeren svět. Též sám říkal Amen na vše, čemu je učil, a na rozloučení a při dokonání svého poslání a uzavřel slavnostně slovem Amen.

Alfred POIZAT

Alfred POIZAT: **AVILA SVATÝCH** Z francouzského přeložil Otto Albert Tichý. *Dobré Dílo*, svazek 28. V Staré Říši, v březnu 1916. Formát 9,5 cm 16 cm, stran 200. Vydáno v 700 ex., z nichž 70 na papíře ručním. Výtisk obyč. 3,50 K.

Čtyři povídky, *Avila Svatých*, *Sestra*, *Vesnice* a *Silnice do Veliké Kartouzy*, všechny zpívající o sladkosti vítězství nad vlastním srdcem a žádostmi pomíjejícími. Vše stvoření kolem těchto duší září, každý pohled v přírodu jest občerstvením a povzbuzením a země jim plesá vstříc, neboť oni bojující přemáháním sebe a odříkáním, netoliko sebe očišťují, ale snímají si též kletbu se stvoření, a jak v jejich srdcích, tak vůkol nich obnovuje se stav rajského štěstí. — Povídky tyto, obrazy tu „bedlivost krásy starobylé, která jest znamením toho, co nepomíjí,“ píše umělec, ale mluví jimi srdce kněze, který, ať to zamýšlí nebo nezamýšlí, káže zapomenuté pravdy, učí askesi a svádí k ní, zjevuje ji v tak vábné podobě.

Frantz FUNCK-BRENTANO

Frantz FUNCK-BRENTANO: **MODROVOUS** Z francouzského přeložil Otto Albert Tichý. *Dobré Dílo*, svazek 29. V Staré Říši, v dubnu 1916. Stran 88, formát 12 cm 15 cm. Vydáno 700 ex., z nichž 70 na papíře ručním. Výtisk obyč. za 1,60 K.

Frantz Funck-Brentano jest historik, který umí objeviti prameny a zároveň zachytiti a synthesesovati všechny barvy a jemnosti osoby neb události, kterou vyvolává z šera vzdálených dob; má dar umělce stylisty, v jehož svěžím vypravování osobnosti vystupují živoucí se všemi rysy své povahy a s malebným pozadím své doby a krajiny. V díle *Les Brigands* předvádí řadu velikých historických zbojníků, kteří svými smělymi násilnostmi dobyli si panství, proti němuž zákony byly bez moci, a bývali postrachem širého kraje, ale zase svými dobrodružnými činy a rytířskou ušlechtilostí podmaňovali si srdce lidu a nikdy nevymizeli z jeho paměti. Z nich jest tento *Modrovous*, pravým jménem Jiljí de Rais, za mládí pobočník a rekovný strážce Johanny z Arku, po její smrti však spustivší se k bujnostem a šíleným ukrutnostem, jež nemají podobných, ale jenž toto strašné řádění posléze zakončuje tak vznešeně, že nářky a kletby všech těch, jimž uloupil a povraždil dívky, obracejí se v slzy útrpnosti a modlí se o jeho blahoslavenství.

G. K. CHESTERTON

EYES OF YOUTH A Book of Verse by *Padraic Colum, Shane Leslie, Viola Meynell, Ruth Lindsay, Hugh Austin, Judith Lytton, Olivia Meynell, Maurice Healy, Monica Saleeby & Francis Meynell*. With four early Poems by *Francis Thompson*, & Foreword by *Gilbert K. Chesterton*. — London, Herbert & Daniel.

Svazek XVI a 96 stran, form. 13×18 cm, na tuhém papíře. První vydání vyšlo v prosinci 1910, druhé v únoru 1911, třetí v lednu 1912.

G. K. Chesterton objevil v anglických časopisech mezi všelijakými básněmi některé vzácné kvítky poesie, jež se v té literární směsi úplně ztratily, i sebral je a vydává tuto kyfici pod názvem „OČI MLÁDÍ“, se svou znamenitou předmlouvou. Sbírka taťo jest sama tvůrčím dílem Chestertonovým, neboť vznikla z impulsu vnitřního a — nikoli jako rozmanité literární výbory a anthologie z pohnutek vydavatelských — a duch geniální, jakého v něm známe, ukazuje zde genialitu i ve věci záliby. Jestťo však též dar pro literární veřejnost, neboť objevuje neznámé pěvce, kteří v skrytosti a mimovolně, přece však tak silně a líbezně zachytili záře svých intimních extasí. „Ti, kdož věří, že jsme v poesii ještě nedospěli úpadku, naleznou tuťo svou víru zvůčně potvrzenu tímto svazkem“ píše *Nation*. — Předmluva a některé básně jsou přeloženy v *Nova et Vetera* č. 19.

NOVA ET VETERA číslo 19

NOVA ET VETERA ČÍS. DEVATENÁCTÉ, V KVĚTNU 1916

Život Svaté Afry a Hilarie a družek z nejstaršího rukopisu, vydaného v Sanctuariu Bonina Mombritia. — *Rituale Římské*: I. O tom, čeho při udílení svátosti vůbec jest šetřiti. III. O svátosti pokání. IV. O nejsvětější Svátosti oltářní. — *J. Barbey d'Aurevilly*: „Papežka Johanna“ od Em. Rhoidisa. — *Villiers de l'Isle Adam*: Zvěstovatel. — *G. K. Chesterton*: Oči Mládí. Předmluva, tři ranné básně Francise Thompsona, čtyři básně Padraica Columa, básně Shanea Leslie, Violy Meynellové a Olivie Meynellové. — *Dr. A. de Neuville*: Tajemné nemoci. — Antonín L. Stříž: Velikonoční zpovídání. — Deset listů *Pramenů*.

Obrázky: Z malovaných oken kathedrály mansské z 12. a 14. století: Bohorodička, dva obrazy z vitraje sv. Gervase a Protase a dva z kaple Panny Marie. — Dřevoryt z „Vigiles de Charles VII.“: Johanka z Arku před králem.

NOVA ET VETERA
POŘÁDÁ A S POMOCÍ BOŽÍ A PŘÁTEL
STUDIA SEDMKRÁT DO ROKA VYDÁVÁ
ANTONÍN LUDVÍK STŘÍŽ
V STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ.
TISKEM FRANT. J. TRNKY V TŘEBÍČI
A FRANTIŠKA OBZINY VE VYŠKOVĚ.